

ספר העימוד

כלי יקר מפז וכל סגולה • לרב חזן ערכנו אך דומיה תהלה •
מעטה ידי פוסק גדול קדמון • משנתו קב ונקי כבן אבישלום ואדמון •
רבינו יצחק בן רבינו אבא מארי זלחה

אשר היה די באמצע הכאה האחרונה לאלף החמישי ברור הרמב"ם זה שבע מאות שנה
בעיר מרסילייה במלכות צרפת • והיה נעלם ונגזר בסתרי סמטונים עד אשר התעורר
והיה הרב התיקף אלף בהגדה בזה שמואל כהרב הגדול המפורסם בתורה ובקדושה
סיה בנימין וואלף שענהבלום. והתציאו לאור עולם בלנוב בשנת כתד.

גם שם עליו די זהב הנהגת התיקנים. נקראים בשם נתיבות שמואל •

ועתה העיר ה' רוחי בקרבי להגיהו כהמון השבושים שעלו בו • ולהערות
את מקורו לציין כל המקומות שסביא רבינו הגדול בספר הזה.

גם הוספתי בו הערות נבונות הנקראים בשם 'שער החדש'. ועל החלק הנקרא
לדרך בשם עשרת הדברות. קאתי בשם פתח הדביר. והכל בחמלת ה' עלי.

אני הצעיר בעמי מאיר יונה באאמו הרב הני המפורסם מרה
שמואל זלחה אשר היה אביד בכמה קהלות •

ווי לנא

בדפוס ר' שי פין, ור' איצ ראזענקראנץ, ור' מיס שריפמוזעמזער.
שנת ספר העימוד לפ"א

נדפס מחדש
עם הוספות ותקונים בסוף הספר
הוצאת
האקדמיה האמריקאנית למדעי היהדות
ניו יורק תשט"ז — 1955

Adiel S. ben Abraham

7

ספר

תורת הבית

הארוך והקצר

לרבנו שלמה בן אדרת זלה"ה

הושלם עתה בפעם הראשונה מתוך כתבי יד עתיקים עם
שער המים ובית המים להלכות מקואות



ספר איסור משהו להראב"ד

על הלכות ביטול האיסורים
לרבנו אברהם בן דוד זלה"ה

מתוך כתב יד יחידי בעולם



עם הערות וביאורים

שולי האדרת

מאת

משה הרש"ל

אמ"ת • איחוד מפעלים תורתיים-ספרותיים
הוצאת מכון התלמוד הישראלי השלם
ירושלים ת"ו תשכ"ג

אסור דהא איכא טונת תבשיל ביד נכרי דגרסי החם א"ר חנא בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן האי נכרי דחרך רישא שרי למיכל מריש אוניה, ואמר רבינא הילכך האי נכרי דשדא מיכא בארונא ואחא ישראל וקבר ביה קרא מעיקרא שפיר דמי פשיט' מרו דחיסא לכשולי מנא קא מיכוין קמיל לשרורי מנא קא מיכוין דגרסי' הו' התם א"ר ברנא אמר רב ע"ג שהצית את האור באגם כל הנבים שבאגם אמרין מ"ס אילימא משום דלא ידעו הי מסא והי מהור מאי איריא נכרי אפי' ישראל נמי אלא משום בישולי נכרי' כה"ג מי אסור והא א"ר חנא בר אמי א"ר פדת א"ר יוחנן האי נכרי דחרך רישא שרי למיכל מריש אוניה אלמא לעבורי שער קא מיכוין ה"ג לגלוי אגם קא מיכוין אלא לעולם דלא ידעו הי מסא והי מהור וקא קשיא לך מאי איריא נכרי אפי' ישראל נמי מעשה שהיה בנכרי היה. מה הוא דבר שנכנס בכלל לשון בישול זה. בישול זה שאסרו בין בישול דקדרה דהא שלקת חנן ובין בשול צלי דכל שהכשירו נכרי לאכיל' ע"י האור אסור וברתני ישראל שוגיח בשר ע"ג נהלי' ובא נכרי והפך בו עד שיבא מכהכ"ג או מכהמ"ד ואינו תושש' הא הגיח נכרי והפך נכרי אסור מלחו נכרי והכשירו לאכילה ע"י מליחה אם דבר קל לקבל הכשר אכילה ע"י מליחה כרג לדעת רש"י ז"ל פליגי בה חזקיה ור' יוחנן דגרסי התם דג מליח חזקיה שרי ור' יוחנן אסור. ופרש"י ז"ל דברג שםלחו נכרי פליגי כלומר דחזקיה סבר דמליחה אינו בישול ואפילו כרג ואע"פ שהוא קל להיות נכשר לאכילה ע"י' ור' יוחנן סבר דמליחתו זהו בשולו וכן פירשה גם הרמב"ם ז"ל. אבל הראב"ד ז"ל כתב דמליחה לא אשבחן שום אסור דעיקר הגזרה משום בישולי נכרים הוא ויצאה מן המשנה דקתני השלקות אלמא תולדות האור לבר אסור אבל לא מליחה. והדעת מברעת שאין קרוב הדעת במליחה. וכ"כ הרמב"ן ז"ל יומביא ראיה ממתני' דבפי' אין מעמיד דשרי בבשין שאין דרכן לתת לתוכו יין וחומץ אע"פ שהכבוש הרי הוא כמבושל. אלמ' לא אסרו אלא תולדו' האור לברזלפולגתא דחזקיה ור"י לא בשמלחו נכרי פליגי אלא כרג מליח שצלאו ע"ג פליגי דחזקיה סבר דנאכל הוא כמות שהו' הי ע"י מלחו ולפיכך אין בו כשר' בישולי נכרי' דה"ל כגמרו ביד נכרי לבר בלא התחלתו דמותר ואפי' מלחו נכרי ובשלו דהתחלתו ע"י מליחה אינה אסרת הילכך התחלתו בהיתר היתה ואין בו באיסור אלא נמרו ונמרו לבר אינו אסור. ורבי יוחנן אסר לפי שאינו נאכל להדיח ע"י מליחתו והילכך ה"ל כשאר דברי' שאין נאכלין כבו שהן היין דיש בהן משו' בישולי נכרים אבל במליח מודה הוא ר"י דאינו נאסר דלא אסרו אלא מבושל ע"י האור ויעוד נ"ל ראיה מפורשת מדאמר' בגמ' נבי השלק' מנה"מ וס"ד מעיקר' דאוריית' היא ומייתי לה מדכתיב אוכל בכסף תשברני ואכלתי ומים בכסף תהן לי ושתיתי מה מ"י שלא נשתנו מברייתו ע"י האור אפ"כ שלא נשתנו מברייתו ע"י האור אלמא לא אסרו אלא ע"י האור. ואע"ג דאקשינן אבו אור כתיב לאו למימר' דאפי' שלא ע"י האור אסור אלא לדתו' מדאורייתא ולאוקומא כדרבנן ולעולם ע"י האור דאינו ודאי מדע ידעו עיקרא דמילת' אי רוקא ע"י האור אי אפי' שלא ע"י האור דבהא לא פליגי וכיון דמעיקר' הוה מפרשי מה מים שלא נשתנה ע"י האור אף כל שלא נשתנה ע"י האור ש"ם דעיקר גזר' במה שנשתנ' ע"י האור כלבר היא ומ"ס לכשת"ל דמליח' נכרי היא מחלוקת הל' כחזקיה ובר קפרא דשרו כרכתיבנא בסמך. ובירוש' דנדרים פ' הגזר מן המבושל אסור במעושן שאין בו משום בישולי נכרים י' ולענין פסק הלכה י' בפולגתא

הל' כותיה. אבל כרג מליח הלכתא כחזקיה ובר קפרא דשרו דרבים גינתו ואע"פ שהרב אלפסי ז"ל כ' הוה דרב אמי א"ר דנים קטנים מלוחים אין בהן משום בישולי נכרים דמשום קטנים אין לפי שנאכלין להדי' ע"י מליחה גדולים לא יאוישו שהוה ז"ל מפרש פולגתא דחזקיה ור"י כרג שםלחו נכרי כרכתי רש"י ז"ל הרמב"ם ז"ל יומרי הרב ז"ל אמר דאור שחוססו ופירשונו דרג מליח שצלאו נכרי קאמר הלכת' כר' יוחנן דאמי מהא דרב אמי אמר רב דמסמע הא גדולי' יש בהן משום בישולי נכרי' ואני תמה היאך איפשר לפסק כר' יוחנן דאמי חזקיה רביה דר' יוחנן הוא ואין הלכה כתלמיד במקום הת' וכ"ש דלית הלכת' כותיה דרב כמקום חזקיה דהשתא לגבי ה' יוחנן לית הלכתא כותיה לגבי חזקיה דהוא רביה דר' יוחנן הלכת' כותיה' והילכ' אפי' א"ר אמי משמ' דרב כהדי' דני' קטני' מלוחין אין בהן משו' בישולי נכרי' אבל גדולים יש בהן משו' בישולי נכרי' אפי' ה' לנו לפסוק כחזקיה' כמ"ש וכ"ש דחזקיה ובר קפרא שרו. וכ"ש דר' אמי לא אמר כהדי' והילכך בין דנים קטני' בין דנים גדולי' מותרין. וכ"כ הרמב"ן ז"ל בדנים גדולים שצלאו נכרי' להתיר כחזקיה ובר קפרא. ולענין תבשיל שיש בו משום בישולי ע"ג ודבר שאין בו משום בישולי ע"ג אחר מהם נלך. גרסי' בפ' א"מ א"ר אמי דנים קטנים מלוחין אין בהן משום בישולי נכרים י' ואם צלאו נכרי סמך עליהם משום ע"ת ואי עבדיהו נכרי' כמא דהרסנא יש בהן משום בישולי נכרים י' ואקשי' פשיטא ופרקי' מ"ד הרסנא עיקר קמ"ל ושם' כהכא כל היכא דמערב דברים שאין בהם משום בישולי נכרים ונתבשלו ע"י נכרי' הולכין אחר עיקרו של תבשיל אם עיקר מדברים שיש בהן משום בישולי נכרים אסור ואם עיקר מדברים שאין בהן משום בישולי נכרים מותר לעולם מצדן את המפלה והולכין אחר העיקר ולפיכך כ' הרב ב גל התרום ז"ל בשם רבינו יצחק ז"ל שאותן אובליים של נכרים שמעדין בהם ביצים במקום שנתנו לאכול פת של נכרים מותרות שהביצים מפלה הן לפת! ולענין כלים שבשל בו העו"ג לפניה דבר שיש בו משום בישולי נכרים. מסתברא שצריכין הכשר דכל שאסרוהו חכמים פליטתו אסורה כמותו דהא אפי' סמנו של גיד שאינו אלא ממנה קדושים אסור הערבותו בין בתערובת גופו בין בצירו ורומבו וכן כל איסורין של דבריהם כחל וגבינה של נכרי' ואע"פ שלא אסרו בישוליהן אלא משום גזרת בנותיהן ליכא למימר שאין בניעוליהן משום חטנות אלא בגופן שמש שא"כ אף אנו נאמר שאין לנו משום חטנות אלא באוכל בביתו של נכרי' א"נ בעיר אבל בשדה א"נ בלוקח ואוכל בביתו של ישראל לא וכדעתיה' דאיכו דהו' אכיל נהמא עד מיצרא דמתא דאמר' התם איכו מנכית ואכיל עד מיצרא דמתא יואמר להו רבא ואיחיסא ר"נ לא תשתעו מיניה דאיבו דאכיל נהמא דארמאי ושעמ' דכל אסורו חכמי' כעין דאוריית' אסרו. והילכך צריך לזהר בשפחות שלנו שרגילות לבשל לעצמן בקדרו' שלנו שיניחנו ישראל ע"ג הא"ש או שהפך קדם שהגיע למב"ד דאי לא הקדרה שנתבשל בה וקערה שנאכל בה אסורות דכל שהמאכל אסור הכלים שבלעו ממנו אסורין ואם של חרס ישברו ואם של שטף יגעיל וילבן כדכ"ל' שבלעו מן האיסור וכ"כ הרב בעל התרומ' ז"ל אותן פנאדיש של דנים שאפה נכרי' כיון שהדנים אסורין משום בישולי נכרים כמ"ס העיסה שמכתיבן אסורה דאע"ג דפת התירו והשמנינות של דנים הבלוע בו אינו בעין. מ"ס קודם שנבלע בעיסה הוה אסור ונמצאת העיסה בלועה מאיסור דרבנן ע"כ :

אלא בשל גוים. והשטח לפי זה אם הנוסחא בדברי רבינו היא פשטיד"א של דגים משל גוי וכו' כמו שנמצא בנוסחאות הישנות אם כן סבירא ליה לרבינו דאין חלוק בין פת לבשר כדן בישולי גוים בשניהם מהני עשיית האש כמו תחוי נחלים ואם הנוסחא היא נוסחא פנאל"ה שאפאה גוי וכמו שהגיה בית יוסף נספרי רבינו אם כן נריך לומר דסבירא ליה לחלק בין פת לבשר כדן בישולי גוים כדפרישית להרא"ש והמרדכי וכן אצל מה שכתב בית יוסף דמה שכתב של גוי הוא טעות סופר דמאי איריא של גוי אפילו אם היא של ישראל נמי אסור דהא בישולי גוים אפילו נמידי דישאל

אסור עכ"ל וכן כתב בשלחן ערוך (ס"ג) טענה זו היא כשגגה שיל"ה מלפני השליט דאדרבה הוראה זו משמע דאינה אלא דוקא בשל גוי כדכתב ה"ר פרך והכי משמע מלשון רבינו שכתב אפילו למי שנוהג היתר נפת של גוי וכו': כתבו החוספות בפרק אלו טריפות (דף ס"ד.) כד"ה סימנין דעיסה שנילושה בנצים אין לאסור דקימחא עיקר ומטעם זה אין להחיר פשטיד"א שאפאו גוי שהשמנונית הוא צעין על העיסה ונאסר מחלה משום בישולי גוים ולא דמי לעיסה שנילושה בנצים שהבינה נחטטה ולא נאסר מעולם עכ"ל ומשם למד הסמ"ק והר"פ (שם) להורות כן כמ"ש בסמוך לשונו וכן כתב הרא"ש והמרדכי פרק אלו טריפות (שם) וכן מבואר בהגהת אשיר"י פרק אין מעמידין (פי' כט) וכן נראה מדברי הסמ"ג לאוין קל"ב דף מ"ד סוף ע"ג וכל זה דלא כהרשב"א בחומת הבית לשם דמחיר הלחמין שעושין בתבלין וטחין פניהם בנצים לנוי דהרי אלו מותרין שהלחמין עיקר וכו' מבואר מדבריו לשם דמחלק בין נצים לבשר דנצים הטוחין על פני הלחמין כיון דלא עביד לטעמא אלא לנוי בטל אצל העיקר אצל בשר דנותן טעם כעיקר ולא יתן לשם נוי אלא ליתן טעם אע"ג שהפת עיקר אפ"ה נאסר הפת משמנונית הנשאר היתן בתוכו וכן נהירא אלא אין חלוק בין בשר לבצים דכל שהוא צעין אפילו יתן לשם נוי כיון שנאסר ונבלע נפת גם הפת נאסר ממנו והכי נהוג ועיין לעיל סימן קי"ב (קטמ. ד"ה פח): ודחי לעקוב"ן שעושין הגוים כשאין בהן בשמים וקימחא עיקר הוא ליה בכלל פת של גוים דפת גמור הוא לענין המוליא ולענין חלה ואפילו יש בהם תבלין ודבש הרבה ודינן כפת הבאה בכסנין דמזכרין עלייהו בורא מיני מזונות אפילו הכי כיון דאי קבע טעודהייהו עלייהו מצד המוליא דבלילתן עבה זולתן בשר העיקר והוי דינן כפת ואין בהם משום בישולי גוים חורת חטאת כלל ע"ה דין י"ב ומהרש"ל בתחלת איסור והיתר כתב על שם מהר"ז זי"ג דנקלוני"א יש דובשני שקורין בורג"ר קוכ"ן והתבלין עיקר דאין ששים בקמח כנגד התבלין ז"ע ע"כ: בתב הרמזים סוף הלכות מאכלות אסורות (פי"ו הכ"ט) שמן של גוים מותר ומי שאסורו הרי זה עומד בחטא גדול מפני שממרה על פי בית דין שהחירוהו וכו' וכתב בהגה"ה (בהנחה מיימוניות שם אות ג) שם דהכי איתא בירושלמי פ"ק דשבת (ה"ד) וכתב אב"ה (פי' תהקנא) ומכל מקום כיון שנהגו אבותינו שלא לאוכלו היו ליה דברים המותרים והאחרים נהגו צו איסור ואי איתא רשאי להחירו בפניהם (פסחים נ:.) וכתב אל תטוש תורת אמת (משלי א ח) ע"כ והשיג ע"ו ואמר שנהגו של טעות הוא והנה מהר"ם (מוצא בהגה"מ קושטא סופ"ו) החירו להדיא כל ימיו בכל מקום היתר עכ"ל ועיין בסיומן קי"ד (ס"ד):

מותרת להשתמש בהם אחר הדחה ולגבי געולי הכלים לא מסתבר למימר דגורו ואסרו בהם משום געולי גוים דבהא ליכא דלאי משום חתנות אצל למעשה הני אסור לפי שראיתי קצת מהגדולים שחלקו על הרא"ה ז"ל ובעל התרומה מכללם עכ"ל לו: ודא נהירא דאדוני אבי ז"ל וכתב שאין צ"ח וכו'. [בדק הבית] ר' ירוחם (י"ו ח"ו קס ע"ד) כתב שבחשובה כתוב בן ובדקתי בתשובות שבידיו ולא מצאתיה. וכתב עוד שרוב הפוסקים הסכימו לדעת הרא"ש ופתח מה שכתבתי תראה שלא דיבר וכונה בזה דאדרבה רוב הפוסקים הסכימו לדעת הרשב"א ועד באו (לדעת הרשב"א) שאסור כלי שנחשב לו בישולי גוים מכל מקום יש להקל בו יותר מבשאר איסורין דאילו כלי חרס שנשתמש בואחד מן האיסורין רותח אין לו תקנה אלא שצירה או חורת כבשונות אצל כלי חרס האסור משום בישולי גוים מגעילו שלש פעמים ודיו מפני שאין לאיסור זה עיקר דאורייחא וכן כתב רבינו בסיומן קכ"א (קנב):

כמאכל בן דרוסאי אין שם בישול עליה כלל מה שאין כן כשנחשב כמאכל בן דרוסאי והו גמר בישולו ואין לו היתר אחר כך על ידי ישראל כיון שכבר בשלו גוי כמאכל בן דרוסאי ומיהו יש לומר שאי חסם שהדבר שנחשב לחולה ע"י גוי באיסור נגמר ע"י ישראל משום הכי סבירא ליה להרא"ש דמותר מה שאין בן הכא בליעה דמה שכבר נבלע באיסור אינו נחשב יותר ממה שיוגמר ע"י ישראל ואין לו היתר על ידי שניחוסף אחר כך עליו בליעה. ואם האמת לפי זה קשה אם כן קודם מאכל בן דרוסאי נמי לאסור בליעה שנבלע בה ואין לומר שאז כיון שהבליעה בא מדבר שאינו נאכל כלל לא נאסרה הבליעה משום בישולי גוים אם כן להרא"ש אפילו אחר מאכל בן דרוסאי אלו רחמינו נאמרו מה שצ"ל ואלו חזקנו שאלו נאמרו

(טו) לפיכך צריך ליהדר בשפחות נכריות המבשלות לעצמן בבית רבן ישראל שלא יניחוהו על גבי האור. ואם קדמו והניחוהו צריך שיהפך בו קודם שיגיע למאכל בן דרוסאי (יח) ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל וכתב שאין צריך לחוש לזה כלל שלא החמירו בבישולי גוים לאסור פליטתו:

מותרת להשתמש בהם אחר הדחה ולגבי געולי הכלים לא מסתבר למימר דגורו ואסרו בהם משום געולי גוים דבהא ליכא דלאי משום חתנות אצל למעשה הני אסור לפי שראיתי קצת מהגדולים שחלקו על הרא"ה ז"ל ובעל התרומה מכללם עכ"ל לו: ודא נהירא דאדוני אבי ז"ל וכתב שאין צ"ח וכו'. [בדק הבית] ר' ירוחם (י"ו ח"ו קס ע"ד) כתב שבחשובה כתוב בן ובדקתי בתשובות שבידיו ולא מצאתיה. וכתב עוד שרוב הפוסקים הסכימו לדעת הרא"ש ופתח מה שכתבתי תראה שלא דיבר וכונה בזה דאדרבה רוב הפוסקים הסכימו לדעת הרשב"א ועד באו (לדעת הרשב"א) שאסור כלי שנחשב לו בישולי גוים מכל מקום יש להקל בו יותר מבשאר איסורין דאילו כלי חרס שנשתמש בואחד מן האיסורין רותח אין לו תקנה אלא שצירה או חורת כבשונות אצל כלי חרס האסור משום בישולי גוים מגעילו שלש פעמים ודיו מפני שאין לאיסור זה עיקר דאורייחא וכן כתב רבינו בסיומן קכ"א (קנב):

כמאכל בן דרוסאי אין שם בישול עליה כלל מה שאין כן כשנחשב כמאכל בן דרוסאי והו גמר בישולו ואין לו היתר אחר כך על ידי ישראל כיון שכבר בשלו גוי כמאכל בן דרוסאי ומיהו יש לומר שאי חסם שהדבר שנחשב לחולה ע"י גוי באיסור נגמר ע"י ישראל משום הכי סבירא ליה להרא"ש דמותר מה שאין בן הכא בליעה דמה שכבר נבלע באיסור אינו נחשב יותר ממה שיוגמר ע"י ישראל ואין לו היתר על ידי שניחוסף אחר כך עליו בליעה. ואם האמת לפי זה קשה אם כן קודם מאכל בן דרוסאי נמי לאסור בליעה שנבלע בה ואין לומר שאז כיון שהבליעה בא מדבר שאינו נאכל כלל לא נאסרה הבליעה משום בישולי גוים אם כן להרא"ש אפילו אחר מאכל בן דרוסאי אלו רחמינו נאמרו מה שצ"ל ואלו חזקנו שאלו נאמרו

פרישה

כמאכל בן דרוסאי אין שם בישול עליה כלל מה שאין כן כשנחשב כמאכל בן דרוסאי והו גמר בישולו ואין לו היתר אחר כך על ידי ישראל כיון שכבר בשלו גוי כמאכל בן דרוסאי ומיהו יש לומר שאי חסם שהדבר שנחשב לחולה ע"י גוי באיסור נגמר ע"י ישראל משום הכי סבירא ליה להרא"ש דמותר מה שאין בן הכא בליעה דמה שכבר נבלע באיסור אינו נחשב יותר ממה שיוגמר ע"י ישראל ואין לו היתר על ידי שניחוסף אחר כך עליו בליעה. ואם האמת לפי זה קשה אם כן קודם מאכל בן דרוסאי נמי לאסור בליעה שנבלע בה ואין לומר שאז כיון שהבליעה בא מדבר שאינו נאכל כלל לא נאסרה הבליעה משום בישולי גוים אם כן להרא"ש אפילו אחר מאכל בן דרוסאי אלו רחמינו נאמרו מה שצ"ל ואלו חזקנו שאלו נאמרו

(טו) לפיכך צריך ליהדר בשפחות נכריות המבשלות לעצמן בבית רבן ישראל שלא יניחוהו על גבי האור. ואם קדמו והניחוהו צריך שיהפך בו קודם שיגיע למאכל בן דרוסאי (יח) ולא נהירא לאדוני אבי הרא"ש ז"ל וכתב שאין צריך לחוש לזה כלל שלא החמירו בבישולי גוים לאסור פליטתו:

13

אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר. נפרק כל שעה (ז): אמרינן התורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דפיו לעולם: ומ"ש דאפילו נשתמש בו איסור בחמין ש"ש אצל האש אין לו הכשר. הכי משמע מדאמרינן נפרק כל הנשר

איסור וכו' אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו מבפנים וכו' פירוש שלעולם אין היסקו מבפנים נקדרה הילכך לא מהני ביה היסק פנימי דחיים עליה והא דקאמר נפרק כל שעה (פסחים ז): דנזיף היסקו ממחון ואי מליא גומרי שפיר דמי פירוש היסקו נמי ממחון

(ק"א): דהיא פינכא דלימלח נה כשרא כי רבי אמי ונכרה: ומ"ש ואפילו מלאו גחלים מבפנים ולבנו היטב וכו' עד אפילו קדרה שפיר דמי. פשוט נפרק כל שעה ס: ומ"ש בשם הרא"ש דדוקא שהחזירן לכבשן שמצדפין בו כלי חרס כו'. שם (פי"ז) וכן כתב הרשב"א נמורה הכית (הקלף והארון כ"ד ש"ד לז): כתב בעל העיטור (ה"ב י"ג) אי לא מסתפינא מרבנותא אמינא דאפילו כלי חרס בקדרה דלאו בת יומא כיון דאיסורה דרבנן מגיעיה ש"ש פעמים ודיו והביא ראיה מן הירושלמי. זה הירושלמי הוא נפרק אחרון של מסכת תרומות (פי"א ה"ד) דגרסינן התם חני רבי חלפתא בן שאול קדרה שפישל נה התרומה מגעילה שלש פעמים בחמין ודיו אמר רבי אבא כב) ואין למדין ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי [ו] קטימיה קומי ר' נח כגן תרומה בעון מימה ונבלה נלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשתא כדן צר שונס צעי קומי רבי מונא טמן (תרומות פי"א מ"ח) הרכינה ומילה הרי זו תרומה ואחמור הכי כהן אמר ליה כאלן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תה"ט כ"ד ש"ד לז). פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרין מדמתן הרכינה ומילה הרי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאלן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם והאפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שאין לה עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון נ"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אשה אומר כן כי אמר רבי אבא כו) אין למדין ממנה לענין נבלה ליסמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע שהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע נפרק

(יב) שנשתמש בהן איסור בחמין אפילו שלא אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר ואפילו מלאו גחלים מבפנים ולבנו היטב (טו) אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו בפנים נקדרה לא מהני ליה. ואם הוא דבר שדרכו להסיקו בפנים והסיקו בפנים שפיר דמי. אבל אם לבנו מבחוץ לא מהני ליה. ואם החזירו לכבשן עד שנתלבן אפילו קדרה שפיר דמי. ואמיהו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל דוקא שהחזירה לכבשן שמצדפין בו כלי חרס חדשים דכיון שמכניסה להיסק גדול כזה ודאי לא חיים עליה דילמא פקעא אבל לתנורים שלנו לא דאיכא למיחש שמא חיים עליה ויוציאנה קודם שתתלבן היטב. [ו] כתב בעל העיטור אי לא מסתפינא מרבנותא אמינא

דאפילו כלי חרס בקדרה כאן דלאו בת יומא כיון דאיסורה דרבנן מגעילה שלש פעמים ודיו והביא ראיה מן הירושלמי (פי"ז) וכן כתב הרשב"א (תה"ט כ"ד ש"ד לז). וסיום דבריו דאפשר שלא התירו אלא באיסור של דבריהם שאין לו עיקר מן התורה כתרומה וחלה [ה] בחוצה לארץ וכן בישולי גוים אבל שאר איסורים

דאפילו כלי חרס בקדרה כאן דלאו בת יומא כיון דאיסורה דרבנן מגעילה שלש פעמים ודיו והביא ראיה מן הירושלמי (פי"ז) וכן כתב הרשב"א (תה"ט כ"ד ש"ד לז). וסיום דבריו דאפשר שלא התירו אלא באיסור של דבריהם שאין לו עיקר מן התורה כתרומה וחלה [ה] בחוצה לארץ וכן בישולי גוים אבל שאר איסורים

ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי [ו] קטימיה קומי ר' נח כגן תרומה בעון מימה ונבלה נלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשתא כדן צר שונס צעי קומי רבי מונא טמן (תרומות פי"א מ"ח) הרכינה ומילה הרי זו תרומה ואחמור הכי כהן אמר ליה כאלן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תה"ט כ"ד ש"ד לז). פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרין מדמתן הרכינה ומילה הרי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאלן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם והאפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שאין לה עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון נ"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אשה אומר כן כי אמר רבי אבא כו) אין למדין ממנה לענין נבלה ליסמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע שהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע נפרק

דרכי משה

(יב) עיין באורח חיים סימן תנ"א (ד"ם ארך אות ט ובקצר אות יח - ט) דין כלי זכוכית וכלים צבועים:

פרישה

נבל העיטור אפילו כלי חרס נקדרה כו' נ"ל ולא "נכ"ף" והכי קאמר אמיהא אפילו כלי חרס ונזיף כלי חרס מיירי בשאינו נה יומא וק"ל: (יח) וב"ב הרשב"א כו' עד בתרומה וחלה בזמן הזה. כן נרין להגיה ועד"ר ור"ה לומר שנמשלה תרומה או מלה נקדרה והיא אינה נה יומא מותרת בהגעלה:

שנא למעוטי נשר או חלכ: (טז) אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו כו'. הטעם דחיישין דילמא חיים עליה שמא יפקע וימהר להזיף הגחלים ממנו: (יח) כתב בעל העיטור כו' עד מגעילה ש"ש פעמים ודיו. הטעם דהואיל שחרס אינו יולא מידי דפיו נאיסור דאורייתא החמירו ט אף נאיסור דרבנן ועיין דרישה. ונרין לגרוס בדברי

דרישה

[ו] כתב בעל העיטור כו' מגעילה ש"ש פעמים. כתב מורי ורבי ז"ל לא שתלוי ההכשר בשלש פעמים אלא הפס שיטת הירושלמי שמצריך לכל הגעלה שלש פעמים עכ"ל. ול"ג דלהכשר בעינן שלש פעמים שבתורת הבית הביא ראיה מהא דאמר בפרק כל הבשר בפינכא דאימלח בה כישרא כי רבי אמי ותברה ואמאי ליעביד בה הגעלה ואפשר דכיון דבעי הגעלה שלשה דימני לא משהי לה דילמא פשע בנתיים ותדע דאי לא לישעיהי ויחזרונה לכבשונות אלא מפני שטורח הוא ואינו מצוי חשש שמא יפשע בנתיים עכ"ל תורת הבית הארוך. ואי כל הגעלה סכירא ליה דבעי שלש פעמים אם כן היכן מצינו הגעלה הא בכלום יש לחשוש

לפשיעה אלא ודאי אין צריך שלש פעמים כי אם בכלי חרס וק"ל. וצ"ע מאי פשיעה שייך בזה יטבלנו שלש פעמים במים ורתחין זה אחר זה ולא ישהה הכלי וכו' יש לומר דהאי שלש פעמים דקאמר רצה לומר שיחמם לכל פעם מים בפני עצמו כדי שיעשה זכר שכלי חרס דינו חמור שגם בקדרה שאינה בת יומא צריכה שלש מים להגעלתם. ועוד צ"ע מאי ראיה מינייה מההיא פינכא דילמא דההיא פינכא בת יומא הוה ובעל העיטור לא התיר אלא באינו כן יומו ואין משהין כלי לכתחלה בן יומו הנאסר מלהגעילו עד שתהא אינו כן יומו להחזירו בהגעלה: [ז] וב"ב הרשב"א עד בתרומה וחלה חוץ לארץ. ז"ל מורי ורבי כן הוא

ותרומה אלא כדי שלא תשחכח תורתן כדכתב הרשב"א להדיא בית ד' שער ג' (קצר לב) ומצינו בית יוסף סימן צ"ט (קנט) ע"י"ש: יב הגעיל ב"י הצריך ציבון וכו'. כתב ברקת (פי' חפו) כלי שיש בו איסור אסור להשתמש בו פן יבא לידי איסור כדאמרין גבי פסח כלי ששתמש בו חמץ נחמין אינו משתמש בהן מנה אפילו בלוגן פן ישתמש בהן נחמין ע"כ:

של דבריהם החמירו בהם כשל תורה וראוי לחוש שלא להקל בהם עד כאן. כלים שמשתמשין בהם על ידי האור כגון שפודין ואסכלאות צריך ללבנן היטב עד שיהיו ניצוצות ניתזין הימנו (יג). וכתב הרשב"א שצריך לשופם תחלה ונראה שאין כח המים ככח האש: (הכ) (ט) הגעיל להגעלה שצריך לשופם תחלה שאין כח המים ככח האש: (ט) הגעיל כלי שצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש שכל שתשמישו על ידי האש אינו פולט הכל על ידי הגעלה וכל זמן שישתמשו בו על ידי חמין פולט מעט מעט. (כ) (ויכול ו) ללבן חצי הכלי ואחר כך חצי

הקומץ (מנחות כא). דם שנלחו אינו אסור אלא מדרבנן ואפילו הכי אמרין בפרק כל הנשר (קיא): כפינכא דאימלח בה ישראל כי רבי אחי ומנרה ואמאי ליעביד בה הגעלה ואפשר דכיון דכתיב הגעלה שלשה זמני לא משהי לה דילמא פשע נחמין ומדע דאי לא לישתייה ויחזירנה לכבשנות אלא מפני שטורח הוא ואינו מצי חשש שמא יפשע וישתמש בה נחמין עכ"ל נחומת הבית הארוך. ובקצר כתב כמו שכתב רבינו גמנו וכן כתב בהגהות אשרי סוף ע"ו (פ"ט לו): כלים שמשתמשין ע"י האור כגון שפודין ואסכלאות צריך ללבנן וכו'. בסוף ע"ו (ע"ה) חן השפוד והאסכלא מלבנן באור. ונגמרא (עו). עד כמה מלבן עד שחשיר קליפתן

וכרוסלמי (סוף ע"ו) הליבון צריך שיהיו הניצוצות מנתזין ממנו וכן כתב הר"ש בנשואה כלל י"ד (סי' א) וכתב בהגהות מיימון פ"ו מהלכות מאכלות אסורות (א"ה ה) וז"ל כתב הר"ר אביגדור דכשמלבנן עד שאם ישים עליו קש שיהיו ניצוצות ניתזין ממנו סגי זהכי דאם לא כן אותה טרפיד"א שאופין פשטידא תחמיה ומלבנן אותה כדי לאפות תחמיה פלאדין ואם היה צריך ללבנה עד שהיו ניתזין ניצוצות ממנה היתה לגמרי מתקלקלת עד כאן. וכתב המרדכי בסוף ע"ו (סי' תמ"ט) בשם ר"י דכלים הנלווים מאיסור או צריך ליבון דנשירת קליפה כחן אכל הנלווין הימר כגון של חלב שצריך ללבנה כדי לאפות תחמיה פשטידא של בשר או איפכא אין צריך ליבון גדול דנשירת קליפה רק עד שחמץ יד קולדת בו משני עבריהם וגם רגילין לבדוק על ידי נחיתת קש עליה במחוך לראות אם נשרף הקש זהכי סגי דאם כן שליט הליבון מעבר אל עבר אף על גב שלא חסור קליפתו מכל מקום די צנך דכיון דהיתרא נלע אס כן די להם בהגעלה ואע"ג דתשמישן על ידי האור כדמשמע בשמעתין והא לא גרע ליבון זה מהגעלה ואורו ליבון מפליט יותר מהגעלה עכ"ל וכן כתב הגהות מיימון בפ"א מהלכות יום טוב (א"ה ה) בשם סמ"ג (לאין ע-ע"ה) וסמ"ק (סי' קד) ובהגהות שם א"ה ג (יד): וכתב הרשב"א שצריך לשופם תחלה. נחומת הבית הקצר (ג"ד ש"ד לד): ומ"ש רבינו ונראה שאין צריך כי האש יעביר הכף וכו'. דברי טעם הם:

ה הגעיל ב"י הצריך ציבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש וכו'. כן כתב הרשב"א נחומת הבית (הקצר שם לד): וסיים בה למה הדבר דומה לכלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו אף על פי שהגעילו אסור לנצל בו וכן כתב הר"ש בשילהי ע"ו (סי' נד) ואכתוב לשונו בסוף סימן זה (ק"ג סו"ט) בס"ד. וז"ל הר"ן בסוף ע"ו (לט): סוף דיתר ראשון יש שמקלין לומר דכלי ששתמשו על ידי האור אסור להשתמש בו חמין לן בהגעלה סגי ליה שכל מה שיפלוט נחמין כבר פלט בהגעלה ראשונה ואין הדבר נראה שכיון שיש לו בלע של איסור עד שאתה אסור להשתמש בו על ידי האור שמה יפלוט יותר נחמין שניים עכ"ל: ומ"ש רבינו ויב"ד צ"ב חצי הכלי ואחר כך חצי השני. כן כתב הרשב"א נחומת הבית (הקצר כ"ד ש"ד לה):

דרכי משה

(יג) באורח חיים סימן תנ"א וכו' קצה. ד"ה כתב הכל בו הרוח. ד"ם ארוך אות ז) המדרה שקורין שויב"ל דינו ככלי ששתמשו ע"י האור ואין לה תקנה וכתב בחרומת הדשן סימן ק"ל דאפילו אם קולפו בכלי אומנות ואח"כ מגעילו לא מהני וכן משמע במרדכי ע"ז סי' תמ"ט) והביאו הגהת שערי דורא שער ז' דקליפה בכלי אומנות אינו אלא כמו קליפה בעלמא בשאר איסורין ולכן במקום דבעינן הגעלה לא מהני תיקון זה: (יד) וכן הוא בחשובות מיימוני סוף

פרישה

הדין דלענין ליבון נמי דינא הכי ולא אינטרין להשמיטנו גבי ליבון ועוד שהרי דין זה נלמד מדברי הרשב"א והוא לא כתב אלא לענין ליבון וסמך שהוא דין דנילף מליבון להגעלה ואם כן גם רבינו שכתב לענין הגעלה הוא הדין דנילף ליבון מיינה ואפשר ליישב לפי שרואה לכתוב כאן דלענין הכשר לא אמרין סם מקמחו

דרישה

הלשון בתורת הבית הקצר ולא אבין את דבריו שהרי יש לה שורש מן התורה בארץ ישראל אבל נראה שט"ס הוא וה"ג תרומה וחלה בזמן הזה וכן איתא להדיא בירושלמי וכן הביאו הסמ"ג שוב שמעתי שכן הביאו בתורת הבית הארוך וכן הביא בית יוסף תורת הבית הארוך:

הדושי הגהות

הכי מהני הגעלה בכלי חרס כל שכן נכנה ח"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו וכו' כזן דלפ"ו אינן אלא מדרבנן רבי יוסטי בר שונם צ"ו וכו' הרכינה ומינה

אר הגולה
ציונים מהש"ך
ז. מירמל דלמורלי
עבודה זרה דף ק"ח
וכתי יחזק, וכתי
זאת (שם ד"ה שמי)
ר שכת לא מינו
שנה ולא נכריה
ימי אמוראים
אמרו:
רמזים ממלכות
מ"י; מוספות
ד"ה ומריהו;
רמ"ש שם פ"ב
טו; הגהות אשרי
סג אור זרוע סג
קסג ד"ה והדגס:

קיד א ואינו אסור אלא במקום מכירתו כו'. ואין לאסור משום ציטול עובדי כוכבים לאסור כלל ענין כלעיל סימן קי"ג סעיף א', לפי שאינו עולה על שלחן מלכים. ועוד, דמי היכי דהתבואה נטילה לגבי מים לענין ברכה דשהכל יהיה נדנרו, היכי נמי נטילה לענין איסור ציטול גוים, כן כתבו המוספות [עבודה זרה לא, ב ד"ה ומריהו] והרמ"ש [שם פ"ב סימן טו] ושאר פוסקים. ומה שכתב הכ"מ בכהן [פמ"ד כג ד"ה וכאן] לא ירדתי למוף דעתו ככל דבריו, ע"ש:

(בז) גוי שבש"ץ לחולה כו'. ואלו הם דברי הר"ן [ש"ח טו] סימן ה' [שם הרמ"ה, הביאום צ"י [עמוד כ דבור ראשון]. והנה נספר דבר הבית להרא"ה דף פ"ט [בית א שג' ז' ז', אן כתב גם כן הכי, ובעל משמרת הבית שהוא הרשב"א [שם ג', ב ד"ה אמר] כתב על זה וחלילה ומס שלא הותר אפילו לחולה ע"מנו אלא בעת העורך בלבד דהיינו בשבת, הא למואלף שבת חוזר לאיסורו וכל שכן לנכריא, ודומה לנכילה לחולה שיש בו סכנה דמוחמת לו בשבת, ואם הנכריא אסור, דכל דחיקון רבנן ענין דלורייחא חיקון, עכ"ל. ודבריו נכונים. ויש עוד ראייה מסימן קי"ג סעיף ה' [ח] [מ] דנמקום [ש"ס] [שאלין] פלטר מלוי חמירו לו חף של בעלי בתים, וזה ודאי דלחר שיצא למקום שיהא פלטר מלוי חוזר הפת של בעל הבית לאיסורו, דהא נקט נמקום שאין פלטר כו' דוקא, והכל נמי כן הוא, ואלו ראו צ"י ורמ"א ספר משמרת הבית לא היו פוסקים להיתר כהר"ה צוה. והיות חומה שנסמך קי"ג כפופו [כ] כתב צ"י משמרת הר"ן דלא קיימא לן כהר"ה צוה, ועיין מה שכתבתי שם [פ"ק יח] על דברי רמ"א:

סימן קיד

דיני שבר ושאר משקין של עממין. ובו י"ב סעיפים:

א **בל שבר של גוים** [א] אחד שבר **א** של [ב] תמרים או של תאנים או של שעורים [א] או של [א] תבואה [ד] או **א** או **א** של דבש אסור משום התנות **א** [ו] ואינו

מלוי חוזר הפת של בעל הבית לאיסורו, דהא נקט נמקום שאין פלטר כו' דוקא, והכל נמי כן הוא, ואלו ראו צ"י ורמ"א ספר משמרת הבית לא היו פוסקים להיתר כהר"ה צוה. והיות חומה שנסמך קי"ג כפופו [כ] כתב צ"י משמרת הר"ן דלא קיימא לן כהר"ה צוה, ועיין מה שכתבתי שם [פ"ק יח] על דברי רמ"א:

קיד (א) או יש תבואה. וכן ואין צוה איסור משום ציטול גוים, כי היכי דהתבואה נטילה לגבי המים לענין ברכה דשהכל, היכי נמי נטילה לענין איסור ציטול, מוספות [עבודה זרה לא, ב ד"ה ומריהו]:

ערך להם למהרי"ק

סוף סעיף י"ב בי"ש נ"ו לחולה שנתן מותר לנכריא נמולף שנתן ואין בו משום ציטול גוים. ועיין טור ארזים חיים סימן ש"ח [פסקי ד ופסקי להם], עיין שם:

ביאור הגר"א

אבל הרשב"א חלק עליו. ועיין ט"ז [פ"ק טו] ופרי חדש [פ"ק כו]:
קיד [א] [ב] [א] או אחד כו' אי כו'. דכולהו חריא טעמא, כמו שמסקי שם [עבודה זרה לא, ב] משום התנות: [ב] [ליקוט] תמרים או יש תאנים. כן כתב הרמב"ם [באבלות אסורות יו. י]. וכתב וכיצא בהן, ולשון [גמרא] [א] אחד שבר תמרים או של שעורים, ולשון המוספות שם [ד"ה והייחוד] בין של תמרים בין של תבואה [ג] או יש תבואה. וליכא משום ביטולי גוים, כמו שבטיל לענין ברכה שמכריזין שהכל [תוספתא שם]: [ד] [ליקוט] או יש דבש. טור [שם]. וכן דעת הרא"ש שם [פ"ב סימן טו] שכתב ודבש דמתניתין [שם לט, ב] כו', והא דשרו כו'. וכן כתוב בהגהות אשרי שם ד"ה ובספר התרומה כו' בשם אור זרוע [מסקי עבודה זרה סימן קמג ד"ה הודגס]: [ה] ואינו אסור בר אב"ה כו'. לשון הרמב"ם [שם] מדבר בגמרא שם [לא, ב] וכתב אחאי:

קבלו עליהן אה המעשרות. ר"ל, לפי שהוא מדרבנן הקילו, אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס כו' [תוספתא ל. ב]. רבי יוסטי בן שונם בעי קובי רבי מנא. עינין הרביעי ומיציא הרי זו תרובה, ואת אמר הכין. ר"ל, אלכא דלא הקילו בה אפילו בדבר מועט. אמר ליה כאן על ידי האור נעול ויוצא. ר"ל, דאין זה קולא כל כך. וכתב הרשב"א [שם ב"ה ד' שני ד' א] והוא הדין לכל איסורין של דבריהם, ומיהו באיסורין של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה דומיא דתרומה בזמן הזה, אבל באיסורין שיש להם עיקר מן התורה לא, דהא דם שמתחו אינו אסור אלא מדרבנן כמו שכתוב בפרק ג' דמנחות [כ"ה א'] ואפילו הכי תברא רבי אמי לההיא פינבא בפרק כל הבשר [חולין ק"ה ג']. והוה שכתב [ש"י] מפני כו'. ועיין גמרא יוסף בבבא בתרא פ"ה א' [פד, ב דבור ראשון]: [מב] [והיה] גוי כו'. כן כתב הרא"ה, וכשיטתו דכל דלא שייך התנות מותר.

באר היטב

(יט) **בבב"א**, והט"ו [פ"ק טו] חולק על דין זה, ואוסר לנכריא נמולף שנתן, ואפילו לחולה ע"מנו מותר אלא בשבת הדמק, עכ"ל. ועיין בנקודות הכסף [פ"ק ג] דמיקל צוה. ואתרונים חלקו, וחלילה [להלכה], ואפילו [לחולה] עצמו אינו מותר אלא בשבת, ולמוצאי שבת חוזר לאיסורו וכל שכן לבריא. וכתב הט"ו, וראיה מסימן קי"ב סעיף ח' דבמקום שאין פלטר מצוי החיור של בעל הבית, וזה ודאי דאחר שיבא למקום שיהא פלטר מותר במעוף ד', ע"ש. ולי נראה להוכיח דאסור לחולה למוצאי שבת, כדאימא בגמרא [מולין טו, ב] שהוחט לחולה בשבת מותר לבריא באומצא, אבל המבשל לחולה אסור לבריא גזירה שמא ירבה בשבילו, אם כן הכא נמי אם יהא מותר לחולה למוצאי שבת [וחיישין] שמא ירבה בשבילו, וק"ל:

קיד (א) תבואה. כתב הט"ו [פ"ק ח] ואין לאסור של תבואה משום ציטול עובדי כוכבים, דמי [היכא] [היכא] דהתבואה נטילה לגבי המים לענין ברכה דשהכל, ג"יין בהר"ש

פתחי תשובה
(י) **בבב"א**, עיין באר היטב [פ"ק יט]. ועיין באשל אברהם [אוצר פוסקים סי' יב] מה שכתב לענין הכלים. ובספר חכמת אדם כלל ס"ו דין י"ב כתב דיש להתיר הכלים אחר מעט לעת אפילו בלא הגעלה, ע"ש. ועיין בחיי אדם וילמה שכתב כלל ס"ט דין ט"ז:

סג כתב בשלחן אחר ז"ל, וכל זמן שישמעו בו על ידי חמין פולט מעט מעט. משמעות דברי הר"ן העטעט משום דאין כל החמין שוים, ואפשר שחמין אלו שהגעיל בהן לא היו כל כך חמין. ואם כן יש לו מותר דנהגעיל שלם פעמים הוחק לכל מיני החמין, ועיין מה שכתב לקמן סימן קפ"ו סעיף א' ח"ד גם עם השלשי ראשית דם לא מנשא לאחר, שכבר הוחזקה לכל הכמות ולכל אונגות: [י] [ש"י] ש"ך ב"ן א"ל ה"ב דברי הר"ן, בעבודה זרה פ"ה פ"ה סוף ע"ב [ג. ב] ד"ה כ"ה, כיון דמנכסל נטעה שאין אנו יכולים, איכא הכרח וליה כיה משום חמנות, ע"כ. ויש לעיין, דלפי זה גם בלא כישל לחולה יהיה שרי אחר שנתן:

דין אסריים

ד' טעמים, ואדם בסמיקים, ועיקר הטעם [הא] [הראשון] שכתבו הפרי חדש [בא] ס"ק ו'

זנים לרמ"א
ציונים מהש"ך
[פמ"ד כ דבור ראשון]
חשובות הר"ן [סוף]
ז' שכתב כן בשם
ה' ונדה הבית כ"ג
שם ז' וז' א':

גזירות הכסף

א. ב"ק ב"ן ד"ה שר
בסימן קי"ב כו'. אין
יה, דשמי הכל דכל
וחל הכרח ליה ליה
ד' חמנות, מדע, דהא
סימן קי"ג נזיפה
להר"ה נזקק הבית
גז' ז' ג' ב' הוה, ומה
וא"ו ראו כ"י הר"ש
ז"ל, דלפני אפילו
יו פוסקים כן, דכ"ל
ע הלך אחר המיקל,
ז נכנס של עובד
דקיל טובא, ועוד,
זעם הר"ן בשמחה
י', ומה שכתב נכ"י
זמן קי"ג [ט] טעום
הוה, וכמו שכתבתי
אף סימן קי"ג [פ"ק]
ד פ"ק טו, עיין שם:

הות והצרות

חוקן ממעדות
עגב פרי"ט, וכן
[באר היטב] [פ"ק טו]
אז דברי הט"ו:
ז. חוקן ממעדות למעבר
ו. וכן הניחו חמין
דגס [ולקוט מפרשים]
[ולקוט חב"ד חיים,
חוקן בלא היטב] [פ"ק]
[אז דברי הט"ו]:
ג. דגס כאן כתב הכ"י
כ"ס הר"ן ק':
כיון עת נקודות הכסף
ף הש"ע, ומה שכתבתי

קיד (ב) פ"ק א' [ואין כו' איסור בשום ציטול גוים]. עיין [שאלת] יעב"ז חלק ב'



אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר. צפרק כל שעה (נ): אמרינן התורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי פירוש שלעולם אין היסקו מצפנים כקדרה הילכך לא מהני ביה היסק דפיו לעולם: ומ"ש דאפילו נשתמש בו איסור בחמין שלא אצל האש אין לו הכשר. הכי משמע מדאמרינן צפרק כל הנשר (קיא): דהיא פינכא דאימלח זה בישראל כי רבי אמי ותננה: ומ"ש ואפילו מלאו גחלים מבפנים ולבנו היטב וכו' עד אפילו קדרה שפיר דמי. פשוט צפרק כל שעה סס: ומ"ש בשם הרא"ש דדוקא שהחזירין לבבשן שמצרפין בו כלי חרס כו'. עס (פ"ו) וכן כתב הרשב"א בתורת הבית (הקנר והלחוד כ"ד ע"ד לו): כתב בעל העיטור (ה"ב י"ד ע"ג) אי לא מסתפינא מרבותא אמינא דאפילו כלי חרס בקדרה דלאו בת יומא כיון דאיסורה דרבנן מגיעה שלש פעמים ודיו והביא ראייה מן הירושלמי. זה הירושלמי הוא צפרק לחרון של מסכת תרומות (פ"יא ה"ד) דגרסינן התם תני רבי חלפתא בן שאול קדרה שישל זה התרומה מגעילה שלש פעמים נחמין ודיו אמר רבי אבהו (כ) ואין למדין ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי (ו) קשיחה קומי ר' נח (בג) תרומה בעון מיטה ונבלה בלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשחם (כד) נר שונס צעי קומי רבי מונא טנן (תרומות פ"א מ"ח) הרכינה ומינה הכי זו תרומה ואתמר הכי כה) אמר ליה כאן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תו"כ כ"ד ע"ד לו) פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרך מדמתן הרכינה ומינה הכי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם ואפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שכן עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון י"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אתה אומר כן כי אמר רבי אבהו (כ) אין למדין ממנה לענין נבלה לישמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע דהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע צפרק

(יב) שנשתמש בהן איסור בחמין אפילו שלא אצל האש אלא שעירה לתוכו רותח אין לו הכשר ואפילו מלאו גחלים מבפנים ולבנו היטב (טו) אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו בפנים כקדרה לא מהני ליה. ואם הוא דבר שדרכו להסיקו בפנים והסיקו בפנים שפיר דמי. אבל אם לבנו מבחוץ לא מהני ליה. ואם החזירו לכבשן עד שנתלבן אפילו קדרה שפיר דמי. ומיהו כתב אדוני אבי הרא"ש ז"ל דוקא שהחזירה לכבשן שמצרפין בו כלי חרס חדשים כיון שמכניסה להיסק גדול כזה ודאי לא חייס עליה דילמא פקעא אבל לתנורים שלנו לא דאיכא למיחש שמא חייס עליה ויוציאנה קודם שנתלבן היטב. (יח) וכן כתב בעל העיטור אי לא מסתפינא מרבותא אמינא דאפילו כלי חרס בקדרה (כא) דלאו בת יומא כיון דאיסורה דרבנן מגעילה שלש פעמים ודיו והביא ראייה מן הירושלמי (יח) וכן כתב הרשב"א (תו"כ כ"ד ע"ד לו) וסיום דבריו דאפשר שלא התירו אלא באיסור של דבריהם שאין לו עיקר מן התורה כתרומה וחלה (יג) בחוצה לארץ וכן בישולי גוים אבל שאר איסורים

יא כתב בעל העיטור וכו' בתרומה וחלה בחוצה דארץ. וכן הוא בתו"ה הקנר בית ד' שער ד' (לו) וכתב מהרש"ל ותימה שהרי יש לו עיקר מן התורה בארץ ישראל ונראה דטעות סופר הוא ונריך להגיה בזמן הזה וכן הוא בירושלמי ומבואר הסמ"ג וכן הוא בתו"ה הארוך עכ"ל ולא נהירא אלא ודאי אף בחוצה לארץ קרינן ליה אין לו עיקר מן התורה שאין בחוצה לארץ חלה

ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי (ו) קשיחה קומי ר' נח (בג) תרומה בעון מיטה ונבלה בלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשחם (כד) נר שונס צעי קומי רבי מונא טנן (תרומות פ"א מ"ח) הרכינה ומינה הכי זו תרומה ואתמר הכי כה) אמר ליה כאן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תו"כ כ"ד ע"ד לו) פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרך מדמתן הרכינה ומינה הכי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם ואפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שכן עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון י"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אתה אומר כן כי אמר רבי אבהו (כ) אין למדין ממנה לענין נבלה לישמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע דהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע צפרק

ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי (ו) קשיחה קומי ר' נח (בג) תרומה בעון מיטה ונבלה בלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשחם (כד) נר שונס צעי קומי רבי מונא טנן (תרומות פ"א מ"ח) הרכינה ומינה הכי זו תרומה ואתמר הכי כה) אמר ליה כאן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תו"כ כ"ד ע"ד לו) פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרך מדמתן הרכינה ומינה הכי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם ואפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שכן עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון י"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אתה אומר כן כי אמר רבי אבהו (כ) אין למדין ממנה לענין נבלה לישמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע דהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע צפרק

ממנה לענין נבלה אמר רבי יוסי (ו) קשיחה קומי ר' נח (בג) תרומה בעון מיטה ונבלה בלא תעשה ואת אמר כן א"ל כמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות רבי אשחם (כד) נר שונס צעי קומי רבי מונא טנן (תרומות פ"א מ"ח) הרכינה ומינה הכי זו תרומה ואתמר הכי כה) אמר ליה כאן ע"י האור הוא נגעל וכתב הרשב"א (תו"כ כ"ד ע"ד לו) פירוש קדרה של חרס אף על פי שהתורה העידה על כלי חרס שאינו יולא מידי דופנו לעולם בתרומה הקילו לפי שאינה אלא מדבריהם בזמן הזה וכמאן דאמר מאליהן קבלו המעשרות ופרך מדמתן הרכינה ומינה הכי זו תרומה אלמא אין מקילין ומשני שהאור מגעילה ומפליטה ואין כאן קולא כל כך ונראה שהוא הדין לכל האיסורין של דבריהם ואפשר שלא הקילו אלא בתרומה בזמן הזה שכן עיקר מדאורייתא והוא הדין לכל שאר האיסורים של דבריהם שאין להם עיקר מן התורה אצל שאר האיסורים אפילו של דבריהם אם יש להם עיקר בתורה אין מקילין בהם כבתרומה והראשון י"ל עיקר. ומדע לך שאם אי אתה אומר כן כי אמר רבי אבהו (כ) אין למדין ממנה לענין נבלה לישמועין שאר איסורין של דבריהם וכל שכן נבלה אלא ודאי משמע דהוא הדין לכל שאר איסורים של דבריהם. אלא שאני מסתפק בזה עדיין לפי דלכאורה משמע צפרק

דרכי משה

(יב) עיין באורח חיים סימן תנ"א (ד"מ ארוך אות ט ובקצר אות יח - ט) דין כלי זכוכית וכלים צבועים:

פרישה

שנא למעוטי כשר או חלב: (טו) אם הוא דבר שאין דרכו להסיקו כו'. הטעם דחיישין דילמא חייס עליה שמה יפקע וימהר להוליא הגחלים ממנו: (יח) כתב בעל העיטור כו' עד מגיעה שלש פעמים ודיו. הטעם דהואיל שחרס אינו יולא מידי דפיו נאסור דאורייתא החמירו ט אף נאסור דרבנן ועיין דרישה. ונריך לגרוס בדברי

דרישה

(ו) כתב בעל העיטור כו' מגיעה שלש פעמים. כתב מורי ורבי וז"ל לא שתלוי ההכשר בשלש פעמים אלא תפס שיטת הירושלמי שמצריך לכל הגעלה שלש פעמים עכ"ל. ולי"ג דלהכשר בעינן שלש פעמים שבתורת הבית הביא ראייה מהא דאמר בפרק כל הבשר בפנינא דאימלח בה בישראל כי רבי אמי ותברה ואמאי ליעביד בה הגעלה ואפשר דכיון דבעי הגעלה שלשה זמני לא משהי לה דילמא פשע בנתיים ותרע דאי לא לישחיה ויחזירנה לכבשונות אלא מפני שטורח הוא ואינו מצוי חשש שמא יפשע בנתיים עכ"ל תורת הבית הארוך. ואי כל הגעלה סבירא ליה דבעי שלש פעמים אם כן היכן מצינו הגעלה הא בכלום יש לחשוש

הרשב"א עד בתרומה ודאי חייס עליה ודאי חייס עליה ודאי חייס עליה

ומרומה אלא כדי שלא תשתכח תורתן כדכתב הרשב"א להדיא בית ד' שער ג' (קלר לב) ומביאו בית יוסף סימן ז"ט (קנט) ע"י"ש:
 יב הגע"ץ כפי הצריך ציבון וכו'. כתב ברוקח (סי' חפו) כלי שיש בו איסור אסור להשתמש בו פן יבא לידי איסור כדאמרין גבי פסקת כלי שנתמש בו חמץ נחמין אינו משתמש בהן מזה אפילו בצונן פן ישתמש בהן נחמין ע"כ:

של דבריהם החמירו בהם כשל תורה וראוי לחוש שלא להקל בהם עד כאן. כלים שמשתמשין בהם על ידי האור כגון שפודין ואסקלאות צריך ללבנן היטב עד שיהיו ניצוצות ניתזין הימנו (יג). וכתב הרשב"א שצריך לשופם תחלה ונראה שאין צריך כי האש יעביר הכל (טו) ולא דמי להגעלה שצריך לשופם תחלה שאין כח המים ככח האש: (הוב' (ט) הגעיל כלי שצריך ליבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש שכל שתשמישו על ידי האש אינו פולט הכל על ידי הגעלה וכל זמן שישתמשו בו על ידי חמין פולט מעט מעט. (כ) ויכול (ו) ללבן חצי הכלי ואחר כך חצי

הקומץ (מנחות כא). דם שמלחו אינו אסור אלא מדרבנן ואפילו הכי אמרין בפרק כל הנשר (קיא): צפינכא דאימלחא זה ישרא בי רבי אמי וחברה ואמאי ליעביד זה הגעלה ואפשר דכיון דבעיא הגעלה שלשה זמנים לא משהי לה דילמא פשע נתיים ומדע דאי לא לישטייה ויחזירנה לכבשונות אלא מפני שטורח הוא ואינו מנזי חשש שמא יפשע וישתמש זה נתיים עכ"ל נחומת הבית הארוך. ובקצ' כתב כמו שכתב רבינו בשמו וכן כתב בהגהות אשירי סוף ע"ז (ס"ג לו): כלים שמשתמשין ע"י האור כגון שפודין ואסקלאות צריך ללבנן וכו'. בסוף ע"ז (ע"ה): חנן השפוד והאסקלא מלבנן באור. ועגמרא (עו). עד כמה מלבן עד שמשיר קליפתן

וכיבשונות (סוף ע"ז) הליבון נריך שיהיו הניצוצות מנתזין ממנו וכן כתב הרא"ש נחשונה כלל י"ד (סי' ה) וכתבו בהגהות מיימון פי"ו מהלכות מאכלות אסורות (אוח ה) ו"ל כתב ה"ר אביגדור דכשמלבנן עד שאם ישים עליו קש שיהיו ניצוצות ניתזין ממנו סגי זהכי דאם לא כן אוחה טריפיד"א שאופין פשטידא תחתיה ומלבנן אוחה כדי לאפוט תחתיה פלאדין ואם היה נריך ללבנה עד שהיו ניתזין ניצוצות ממנה היחה לגמרי מתקלקלם עד כאן. וכתב המרדכי בסוף ע"ז (סי' חמס) בשם ר"י דכלים הנלוועים מאיסור או נריך ליבון דנשירת קליפה כח אכל הנלוועין היחר כגון של חלב שנריך ללבנה כדי לאפוט תחתיה פשטידא של בשר או איפכא אין נריך ליבון גדול דנשירת קליפה רק עד שמהא יד קולתה בו משני עבריהם וגם רגילין לבדוק על ידי נתינת קש עליה מבחוץ לראות אם נשרף הקש זהכי סגי דאם כן שליט הליבון מעבר אל עבר אף על גב שלא תסור קליפתו מכל מקום די נכך דכיון דהיתרא בלע אם כן די להם זהגעלה ואע"ג דתשמישן על ידי האור כדמשמע בשמעתין והא לא גרע ליבון זה מהגעלה ואוחו ליבון מפליט יותר מהגעלה עכ"ל וכן כתב הגהות מיימון פ"א מהלכות יום טוב (אוח ה) בשם סמ"ג (לאחין — ע"ה כה). וסמ"ק (סי' קלד) ובהגהות ס"א אוח ג (יד): וכתב הרשב"א שצריך לשופם תחלה. נחומת הבית הקלר (כ"ד ש"ד לד): ומ"ש רבינו ונראה שאין צריך כי האש יעביר הכל וכו'. דברי טעם הם:

ה הגע"ץ כפי הצריך ציבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש וכו'. כן כתב הרשב"א נחומת הבית (הקלר ס"ג לד): וסיים זה למה הדבר דומה לכלי חרס שאינו יוצא מידי דופנו אף על פי שהגעילו אסור לבשל בו וכן כתב הרא"ש בשילהי ע"ז (סי' לד) ואכתוב לשונן בסוף סימן זה (קנ"ג סו"ע) כ"ד. ו"ל הר"ן בסוף ע"ז (לט): סוף דבור ראשון) יש שמקלין לומר דכלי שמשמשו על ידי האור אם נא להשתמש בו חמין לן זהגעלה סגי ליה שכל מה שיפלוט נחמין כבר פלט זהגעלה ראשונה ואין הדבר נראה שכיון שיש לו בלע של איסור עד שאמה אוקרו להשתמש בו על ידי האור שמא יפלוט יותר נחמין שניים עכ"ל: ומ"ש רבינו ויבוא צ"בן חצי הבצי ואחר כך חצי השני. כן כתב הרשב"א נחומת הבית (הקלר כ"ד ש"ד לה):

דרכי משה

(יג) באורה חיים סימן תנ"א (ב"י קצה). דיה כתב הכל בו הרחת. ד"מ איתן אות זו המרדה ישקורין שויב"ל דינו ככלי שמשמשו ע"י האור ואין לה תקנה וכתב בתרומת הדשן סימן ק"ל דאפילו אם קולפו בכלי אומנות ואח"כ מגעילו לא מהני וכן משמע במרדכי (ע"ז סי' תס) והביאו הגהת שערי דורא שער ז' דקליפה בכלי אומנות אינו אלא כמו קליפה בעלמא בשאר איסורין ולכן במקום דבעינן הגעלה לא מהני תיקון זה: (יד) וכן הוא בתשובות מיימוני סוף

פרישה

(ט) הגע"ץ כפי שצריך ציבון אסור להשתמש בו בחמין אפילו שלא על ידי האש. כ"כ הרשב"א וסיים משל למה הדבר דומה לכלי חרס שאף על פי שהגעילו אינו יוצא מידי דופנו ואסור: (כ) ויבוא צ"בן חצי הבצי ואחר כך חצי השני. אע"ג שכבר כתב רבינו דין זה לעיל לענין הגעלה ואם כן הוא

דרישה

הלשון בתורת הבית הקצר ולא אבין את דבריו שהרי יש לה שורש מן התורה בארץ ישראל אבל נראה שט"ס הוא וה"ג תרומה וחלה בזמן הזה וכן איתא להדיא בירושלמי וכן הביאו הסמ"ג שוב שמעתי שכן הביאו בתורת הבית הארוך וכן הביא בית יוסף תורת הבית הארוך:

חדושי הגהות

הכי מהני הגעלה בכלי חרס כל שכן צננלה א"ל כמאן דאמר מאלהין קבלו וכו' כון דלפ"ז אינן אלא מדרבנן רבי יוסף נר שגם עני וכו' הרכינה ומינה

Aboab, Samuel ben Abraham, d. 1694

19



ספר
דבר שמואל
 היה שאלות ותשובות מן
 הדב המכיל אסכולותיו. דאוריתא רזו ורמ
 המסיד העניו כמוהרר
שמואל ככמז אברהם אהוב
 בניה
 שנת תכ"ב 1702

In VENEZIA,
 Nella Stamp Vendramina
 Con Licenza de' Superiori.

YESHIVA
 LIBRARY
 UNIVERSITY

נדפס מחדש ירושלים, תשכ"ו
 במהדורת צילום מצומצמת

שאלה שי שיא שיב שי

כלו העשה שלמה המלך קץ שעורו מוקה לטוב בו
 הכהמים והכלים שבמקדש כדגדגו בתלמוד ירושלמי
 פ' דמכות ומאז וזה לטוב רש כר ברפאל בספ ר' אחא
 הם בית הטבולה לכהנים הוא והים לרמיה לכהנים הוא
 בו ולא כלי הוא אמת היום מושכת בו מעטס והיו רגלי
 שדחדס פתוחים כדמוס עכ הרי שכהות לו סס גורת
 כלי כנקיבת קנת רגלי הבקר נתכטל מדין כלי והכשר
 המקוה ככולו האמת וקו' הוא לטמ' גרדא שאין לו סס
 כלי כלל הקובע כקרקע כדאמרין:

שאלה שיא

ל'ג'

כלי חרש הבלועים מאיכור ואינם בני זיומן אם מותר
 להשתמש בהן לכתולה כיון שאין להם תקנה
 בהגעלה:

תשובה

גם כדון השלמי ראינו ונתן אל
 לבי מקדש טרם הגלות ל הדטס
 ספר באר עסק שקצר הרבה כדכרו כלו ראה ויהי שכתב
 והארץ לזמנתו כ' ס' חבור קטן הנקרא נמלת יעקב דפס
 בעיר פלורכה ק' מב על דין הכלים שבשלו בהם החלב
 שחלבו גוי ואין ישראל רואה אם יש חילוק בין כלי מתכת
 לכלי חרש כיון שאין לשל תקנה בהגעלה אי ריני' כהו
 להקל לכתולה כמו בדועבר אחר שהיות הכלי מעת
 לעת דותון טעם לפנם הוא דהיינו הדון ההרש ממת
 מעבת ונחלל לשהא דכתוב ככ' וז' טר ירה דעה
 סימן קכ"י והבוא פסקי קנת רכמ ויניאיה וראויותיהם
 שהסכמו להתיר ומה שפסק עליהם הרב שמואל ארקוולטי
 ז' מההוא עובדא במס' מ'ין פרק כל הכשר על פכא
 דמלכו כה כשרא ותכרה ר' אחו עם כו איכר בליעת
 דם מליה לפי רוב הפוסקים היו מדרבנן כדכתב מוהר"ם
 ז' בתשו' ס' קכ"י והכפ' על זה מאי דמוק הדין לאיכורא
 כביאורו על הדין מ' פכחים פ' כל שעה ומה שיש להקל
 בין דין אמתם הכלים שכתבו כיד גוי ולא חויה' כהו
 דיעותא ואיקומין יתהון כחוקתיהו להיתירה מכח בה לדין
 כלים שחברו כדאי בשעת הכישול דאיכורא דרבנן ולפי
 הדעה עלתה הסכמתי לחלק בין היכא דאיכא הכהר
 מתכה להפסד מועט כמו שחלק מוהר"ם התם בבדן
 עלו לגבי כלי חרש ולפי שאין כירמו להכריע בראויותיהם
 כיון דהיו שפיקא מדרבנן ענרין אכתרייהו להקל כמקום
 הפסד מחכה: ל

שאלה שיב

לדכ ה'ג'

כהנה אמת שמנא' בה הריאה כשתי ערוגות שלה
 פרוזות וז' מון ממקום דבוקס כהמין
 הקדר כיהים עד למטה
 מה דינה:

תשובה
 והנה עתה באתי מן המאור היא
 הדין השלמי הו' אל הקידס היא
 הכ' הרשום ככתב מעלת על מעשה שהיה כשתי ערוגו'
 של ראה ח' שמנא' פרוזות כמעט כל ח' משתיים ומקום
 דיבוקס כמפין היורד כימהם עד למטה' מראה דבר
 זה חרש הוא כיעימו וכעניי הטבחים המומחים שבעים
 וגם לא מנאנו אותו ככתובים מקברי התלמוד והפסקי'
 וכבן לא נתכרר למ טעם הריאה לאיכור כיון שאין להסוף
 על הערפיות שמונו רז' דאס' כלום לחוש מחסך לנקיבה
 או לקריעת קרום הריאה גרד' למש לקריעת כ' הקדושות
 והיו כעין כ' ומה גם היכא דחויבא יתה עולה כולה
 שלימה ככפיהה וכתב הרמב"ם ז' הלכו שמיטה פ' ו' קע'
 ח' וזה לשון זה עיקר גדול יהיה בידך שכל ריאה שפסחם
 אותה כפוסחים ולא יבכזן היום היא מלימה מכל נקב
 עכ' ואפילו לדעת הפוסקים האחרונים הממתינים לגור
 שאין אם בקיאים כבדיקה נראה דהיינו דיקא' כבדיקה
 דמדינא דגמרא ממיכין בהם כדמוכ' ככ' טור יורה דעה
 קו' ל'ט' ועוד כדמות ריאה נראה לעניות דעתי ללא
 חייסין ככל פירוק חבור הטבחי אכיו באכרים שנקיבתן
 במשהו לאכור אותה ההפרדה מאס חשש ובעס קריאה
 מהיו דקיימא לן ככ' טר יורה דעה סימן ל'ג' פעי' ו' זול'
 כפרד השטע מהקנה ונדלדלו זה מזה כרוכ שער ארכן
 ערופה עכ' משמע דיקא' כרוה ארכן דכך היא הלמ'
 כהנהו אחריו מקימן השט' עוב טיעיתא' חל כמיעוט
 ארכן כשרה ולא אייריני' כיון שה שש נקיבתו כמשהו ככל
 שמו שנפרד מדבוק הטבעי ששם הקשה יהא דדון כבקב
 ויאכר' כל זה אחרתי לדין לענין הלכה אבל לענין מעשה
 מאחר שמנא' פס בודקס מוחים שמיעדיס הוותם מקד'ם
 מהרים לכרוק על הדבוק הוה ורבותיהם מהירי'ם עליו
 אולי קבלה היה כדכ' וכיון שבעת אץ להם עדי
 הכמשה שיעדי כקבלתם להיתיר' ואלת לנו למוש לדברי
 האוקרים עד יתבררו ויתלכמו יותר הדברים ממהנן נוקומ'
 אחרים הדומים לישע עליהם' הן לא היות דברי כההיתיר
 חל אל ינמו כדרך אמת וכמא' מעלת ירום ונא' שנת תמו'

שאלה שיג

למעלת חכמי ישיבת קץ אקוסה'

ראובן

מת תלש והיחי ארכעה במס ויתכף
 אחרי פטירתו עשו הכמים מואון גמור
 מכל נכסי אביהם בעש'ג ויהי אחרי כן ויפדרו אוש מעל
 אחיו זה הלך לעיר וזה ירד לכפר וכאזנו זון היו בחוקת
 עמים ועדים מעדיים על החוקה זאת אבל אם נראה שבעשה
 שום חלוקה ביניהם ויהי לתקופות הימים ויגדלו האכשים
 ויעשור קנתם ואחד עלה על כולם והנה היום קרוב לנו'
 שנה משנפרדו האחים ואירי אשר מתו ג' מהאחים קם האח
 הנשאר על כן דט' של האח העשיר הנות והוא יתם כן כ'
 שנים ואומר לו נא כשלוס ומחלוק נכסי אביך ונקך כי עדיין
 לא הלקמ' והאכטוריוסם של היתום עונה ואומר מה לך ולשלוס
 ומי לך פה כה לדבר כרע כאלו אלני עתה כעת צר להגר
 ליתום

ליתום הנכאכ הזה העלה
 מכלה כרוב גובהה והקיפ
 ולתה ידעת כי אחיך ילא
 אחיו מותו פרע כך נחובו
 ולתה ידע גב אץ נחוי
 המואון הכל ועובתם ככס
 בעירום וכחוקר כל ואיש ד
 אץ תרבה דכרין הרי לם
 אשך אותה חייב לאחיו מ
 הכל אותה מודה ולא בוש ו
 עבד ליה אם שך שלו וז'
 העשירי המואון הכל אבל
 הערלים חלל אחי הכל מח
 השכיח והיו לפיך ראה'
 כך מה' כרו שיעסה לו
 ואם לא באתי עד עתה
 פעמים ריניתי לכל לדי
 שיש זמני מטה לדר מעו
 נוסח בני ביתי ואבנודו
 מעולם שלא נתן אחיך ו
 אולי שנתן כתורת ממלה
 כי איש פחדן היה ומה ו
 היא אלף אכור דו

תשובה

שאלה ערכה ככל תקומו
 ומדמונא דתתומו עלה
 לא יכולתו להיזיב פניהם
 כבוד הקמי לקטין אליה
 ויהיו דברי אלה פותחים
 דבין שרבעה אחי אבי
 מואון דהוה רסנאיה ו
 מעל אחיו והיו חלוקים
 היותם באותה שעה בילב
 ע' ה' חרד עכור כמה ש
 לזמנה מיון מיד היתום ב
 כפיקות דהא קול' ככ
 פ' חוקת שבתים בא' מ'
 על שמו טאס מת על ה'
 הייה אם חלוקים בעקת
 להנא' כחברו עליו לה
 אכיל' מה שאיבן לא היו
 משעמא דכתב הר"ם
 כל זה הפותחים ז' הוב
 הכ' ועוד שם סימן קו'
 הגה' לו מוזן ואימ חיו
 היליה יהיו שאביו הר'
 והבא כהדון דידן דא' ו
 וב' י' קוף דבר הת'
 כהנא' אות' של עדי' ו
 קו' דהו' האהל' שול' כ

Sofers, Moscs, 1762-1839

21

ספר

שאלות ותשובות

חתם סופר

למרא ורבנא גדול מרבין שמו
רבי משה בהרב רבי שמואל סופר זצלה"ה
אב"ד וו"מ בק"ק פרשבורג והמח"ח

יורה דעה

חלק ראשון

סימן א - קצו

הודפס לראשונה בפרעסבורג

בשנת ע"ט סופר מהיר"ד לפ"ק (תר"א)

ועתה בס"ד יצא לאור עולם ברוב יפי הוד
בהנהגה מחודשת, הערות וצינונים מספרי רבותינו ראשונים ואחרונים,
ובתוספת מפתחות ומדור הוספות והשלמות ועוד כמה מעלות טובות
כאשר עיני הקורא תחזינה מיטרים

ע"י המטהרל

ע"ה דניאל ביטון ס"ט

בעה"ק ירושלים תובכ"א

שנת תשע"א לפ"ק

בסיוע מכון המאו"ד להוצאת ספרים

שע"י ישיבת "אורות התשובה" ירושלים ת"ו



דהרמ"א בח"מ ס"י ל"ה מייתי די"א דתקנת קדמונים
 הוא כו' ע"ש, ועי' היטב מ"ש הסמ"ע סי' ת"ח, ובסי'
 זה' כי החילוק דוקא ניזקים שכיחא אבל בעלמא
 מהימנינן פסולי עדות באותן המקומות. והוא מתה"ד
 סי' שנ"ג שמצא כ' שהוא תקנת קדמוני' להאמין
 פסולי' במקום דל"ש כשרים, וסמכו תקנתם על הך
 דג' נאמנים על הבכור ואחד מהם חיה. וכי' הא דלענין
 נזיקים לא מהימני עכו"ם ועבדים משום דנוקין שכיחי
 ולא שבקת חי כל גזלן וחשוד ישכור לו עכו"ם ועבד
 להעיד שנוק מחבירו וישלם לו, ע"כ לא עשו בו
 תקנה, אבל בהנך דברים עשו תקנה. אלו דבריו ז"ל.
משמע מזה דבשאר דברים אפי' לעכו"ם עשו
 תקנה להאמינו. ומ"מ הרמ"א ל"כ אלא
 פסולי עדות ישראלים אבל ארמאי אשר פיהם דיבר
 שוא חלילה לתקן להאמין, והבו דלא לוסף.

גם המהרי"ק כתב שרש כ"ג שלא ניתקן אלא
 כשהתובע טוען ברי אבל אי תבע על פיהם הבו
 דלא להוסיף עלה, אע"ג דחי' נאמנת בלי ברי של
 שום אדם, מ"מ הבו דלא להוסיף על התקנה, מכ"ש
 להאמין הרועה ארמאי. תדע דא"כ ה"ל להאמין
 בהיתר עגונה, דמי שכיחי בהריגת ורציחת כ"א אותם
 אשר על פיהם כל ריב וכל נגע בארצות ערביות,
 ואפ"ה אין נאמן אלא במסל"ת ולא במתכוין להעיד,
 עיין יבמות קכ"א ע"ב במשנה וגמ' אם נתכוון
 להעיד אין עדותו עדות. וכשאר איסורים אפי'
 מסל"ת אינו נאמן. וכללא כילי דבריו אינם מעלים
 ואינם מורידין והבהמה שבעדר יאכלו ענוים וישבעו.
 הכ"ד א"נ ד"ש הכערה"ח.
 פ"ב יום ה' י' כסליו תקפ"ד לפ"ק.
 משה"ק סופר מפפד"מ.

של דבר והטור לא ר'
 שהוכיח מדקאמר בירוש'
 למדין ממנו לנבלה, ול'
 אי' דרבנן ש"מ כל אי' ז'
 מפינכא דתבר' ר' אמי
 שמלתו דרבנן ומייתי ע'
 (כא, א) דם שמלחו ז'
 רשב"א מדריך הגעלה
 דאלת"ה ליהדר לכבשון
 כאן] שהדבר אינו מצוי
 והנה מבואר מדקמהר
 ולא קאמר בפש
 והגעיל ג"פ, אע"כ אי
 פשיטא ליה דלא מהני
 איסור חורה

תשובה קיג

[הגעלת כלי חרס]

שוכ"ט ליי"ג המאה"ג המופלג ומפורסם חרוץ בעל
 פיפיות תל תלפיות כש"ת מו"ה ליזר נ"י בעהמ"ס
 אבני קדש בשבת תחכמוני בק"ק קראקע יע"א.
 חהמ"פ העבר הגיעני יקרתו וז"ל שאלה היות פה
 ק"ק קראקע ממש כל בעלי בתים
 משחמשים בקדירות ברזל מצופים בהיתוך
 (געשמעלצט) לכן. ושוע וחסרון ידיעה לכל העולם
 ממה נעשה הגשמעלצט. כי הבעלי מלאכות מסתירים
 מעשיהם שלא יודע לשום אדם לעשות כמעשיהם,
 והגשמעלצט דק מאוד פחות מכדי קליפה עביו ויש
 לחוש אולי מחרס נעשה התערובות בהיתוך וגוף
 ההיתוך קשה ונראה כברזל. ולעיין בהאי מלחא צ"ע
 אם להחירם בהגעלה אם אירע בהו טריפות, או צריך
 ליבון בחזרת כבשונות כדן כ"ח או בליבון כ"ד עד
 שהקש נשרף בחוץ עכ"ל השאלה.

ולפע"ד אין להחיר כלל ע"כ אכאר דבריהם הנ"ל
 בעזה"י וממילא רווחא שמעתתא וה'
 יעזרנו.

כ' הטור [י"ד סי' קמא] כ' בעה"ע [שער הכשר בשר]
 אי לא מסתפינא מרבוותא אמינא דאפי' בכ"ח
 בקדרה דלאו ב"י מגעילה ג"פ ודיו וכ"כ הרשב"א
 וכו' ע"ש. ובאמת לא כ"כ הרשב"א שז"ל בת"ה
 הקצר בית ד' סוף שער ד', כ"ח שבלע א' מן
 האיסורים וכו' דברים אלו שאמרנו כשבלע א'
 מאיסורי תורה אבל בלע א' מאיסורי דבריהם
 מגעילו ג"פ ודיו, ואפשר לומר שלא החירו אלא
 באי' שאין להם עיקר וכו' וראויים לחוש שלא להקל
 בהם עכ"ל. הרי שדברי רשב"א רחוקים מעיטור
 דהעיטור אי לא הוי מסתפי הי' מתיר אפי' קדרה
 שבלע איסור דאורייתא רק שנעשה אינו ב"י רק
 דמסתפי להחיר כל שתחלת בליעתו איסור דאוריית'
 אע"ג שנפגם אח"כ. (ובספר) [והרשב"א] לא התיר
 אלא כשתחלת בליעתו איסור של דבריהם שאין לו
 עיקר בדאוריית', ודבר זה מבואר בתה"א דשם עיקרו

[הגעלת כלי חרס שאינו בן יומן]

ופר"מ העמיק הרחיב ועיקר בנינו על דברת
 העיטור והרשב"א מייתי טי"ד סי' קכ"א
 דאפשר להקל בכ"ח שאינו ב"י בהגעלה ג"פ.

ה. כותנו למ"ע תי"מ סי' לה וע"ש במק"ל.

תשובה קיד

א. נראה דכ"ל. ובלקו"י תב"ח: אע"פ שנפגם אח"כ והרשב"א לא החיר כ"ל. ולפי"ז כשתחלת בליעתו באיסור תורה לא עלה על דעת
 הרשב"א להחיר כלל.

[ביאור ע

והרא"ה כבד"ה ה'
 דירושלמי ז'
 מאי צורך להקשות נבי
 הקשה בקיצור הא כ"ח
 אע"כ גם בתחלה ידע ד
 ואמר אין למדין ממנו
 בלאו ותרומה כמיתה ו
 ואין לה עיקר כלל, לכן
 אפי' אינו ב"י. ותו ה'
 שרי' בהגעלה ג"פ א
 בהגעלה, וכל הש"ס מ
 משום חשש תקלה הא
 אחר הפסח וליעבד בד
 אין לו תקנה. ועיין ב
 כלל בכ"ז. עולה מזה
 ונפגם לא עלה על [ז]

- ב. [כדוע לטור בחלק יד"ז
- הארך ועי' רמ"א ח"מ
- ג. עפ"י לקו"י תב"ח שהניז
- ז. וכן ס"ל להרשב"א ולר"ן
- ורמב"ן ומבואר בכתבו
- ד. ראה לעיל סי' פד. ור' ז
- ה. מוכח בתוס' חולין ק, א
- ו. בלקו"י תב"ח: רצ"ע בא
- אשר נהגים כעת בנינו
- ושאלתי את פי האנן בן ז

בעלמא וגם ספק אם הוא חרס מותר לסמוך ע"ז ואז אם הרתיה כ"כ עד שהקש נשרף כחוץ או גם הברזל הוכשר ומותר כן נראה לע"ד.

וחיים דושלום וכ"ט כנפשו היקרה ונפש א"נ החותם בכל חותמי ברכות. משה"ק סופר מפפד"מ.

תשובה קיד

[ח' סוגיות ע"ז עה, ב]

ע"ד פלפולך בסוגי' דשלהי ע"ז (עה, ב) צויתי להעתיק לך מהרשום בחידושי.

[אסמכתא בדיניהם]

איבעיא להו משכנתא מאי וכו'. הרמב"ם לא מייתי הא דדעתיה לשקועי צריך טבילה בברכה וחמה הכ"מ. ולכאורי' יש לעיין מה יועיל דעת' לשקועי הלא בישראל שיש לו משכון מישראל חבירו דאפי' עבר הזמן ודוחקו לפורעו ואומר לו בהדי' יהי שלך לא מהני דהוה אסמכת' עיין ש"ע ח"מ סי' ע"ג סי"ז בהג"ה, ושיטת הרמב"ם ורוב הפוסקים דגם בעכו"ם דין אסמכת' ועמג"א תמ"א סק"ב. וא"כ אמאי יחשב כשלו כשדעתו לשקועי בידו. ומיהו מג"א סיים שם ועס"י תמ"ח אי אולינן בתר דיניהם, פי' והערכאות בדיניהם אין דנין דין אסמכתא, ובסי' תמ"ח (סק"ד) הוכיח מג"א מש"ס רפ"ב דבכורות (יג, א) דלא אזלי' בתר דיניהם מדדתיק ש"ס ואמר בדיניהם שפסקה להם תורה ש"מ לא אזלי' בתר דיני ערכאות שלהם.

אמנם (רמב"ן) [ורשב"א] במיוחסות סי' רכ"ה מוכיח דאזלי' בתר דיניהם והוא ממש דין תורה מדאמר רב אשי במס' ע"א (דף עא) ע"א רמות רוחא הוא דנקטי להו ולא אמר דילמא דיניהם כך הוא, אע"כ אי היה דיניהם כך הוה מדין תורה משיכה בנכרי קונה והוא רוצה לדחות דמשיכה אינו קונה. ונדחק רמב"ן דרפ"ב דבכורות ידוע היה להם

שלא היה דיניהם שם במקומם כך ע"כ נדחק בדיניהם שפסקה להם תורה וזה דוחק וס"ל לרמב"ם דסוגי' דפ"ב דבכורות פליג על רב שי וס"ל דלא אזלינן בתר דיניהם של או"ה והא"ש דמר בר רב אשי שפיר אמר אדאבוה רב אשי אי דעת' לשקועי קני דאע"ג דהוה אסמכתא מ"מ בתר דיניהם אזלינן דרב אשי לשיטתו אך הרמב"ם פסק כסתם ש"ס דרפ"ב דבכורות דלא אזלינן בתר דיניהם ואסמכתא לא קניא ולא מהני דעתו לשקוע דלהוי כשלו כעין כל כלי מדין האמורים בפרשה ע"כ לא בעי טבילה ומ"ש רמב"ם בהלכות בכורות בדיניהם כבר פרשתי שם בעזה"י.

אמנם מה דפסק הרמב"ם האיבעי' לקולא ורשב"א ס"ל דלרמב"ם (הלי מאכא"א פ"ד ה"ה) טבילת כלים דאורייתא וה"ל לפסוק ספק דאורי' לחומרא כמ"ש כ"מ, ועיין הגה"מ (שם) שכ' הואיל ואיננו איסור וגם לא מצוה המוטלת על האדם לקיימה פ"א ע"כ אזלינן להקל ע"ש וצ"ע.

ולפענ"ד אומר דלכאורה רחוק קצת לומר דחזי לדעת' דעכו"ם לשקועי דא"כ הי' מפרש לחלמדידו ללמוד הלכה למעשה כדרכם של חז"ל. גם מסברא קשה לומר דמשכנתא כזביני דאפי' נאמר בע"ח קונה משכון להתחייב אפי' באונסין, מ"מ לא עדיף משואל דחייב באונסין ומותר נמי להשתמש בו, מ"מ ל"צ טבילה משום דל"ד לכלי מדין, מכ"ש משכנתא. וצריך לדחוק כיון דיש לו חוב עליו עדיף ודמי טפי לכלי מדין כ"ז דוחק".

יור"ד סי' פ] ומסקנתו עם ליבון קל ויעיל ג' פעמים. גם פי הגאון מו"ה יהואל בנעמה שאלתי והשיב לי כי דרכו להורות לישבם י"ב הרש ואני אין מודה בתם הותר כלל כ"א למישרם הגוי בעל בית שאין להושיעו וימכרו לישראל לא וולת עב"ל. ועי' שו"ת מערכת א' כלל כא. תשובה קיד

א. נראה בנתו להל' מאכא"א פ"ו ה"ה.

ב. ראה להלן סי' שאי שהכא דברי הגמ"א ונשי"ב שם על כך.

ג. ר' ח' תת"ם ב"מ מה, א וע"ז שם מש"ב בדברי הרמב"ם. ועי' במדבחה"ם הל' זכ"ם פ"א ה"ד ובשו"ת שאילת שמיאל סי' פ.

ד. הכפ"מ שם הביא כן משו"ת הרשב"א ח"ג סי' רנה ורגו. אולם הרשב"א עצמו בתה"ב הארוך ב"ד יט"ד משמע דס"ל שהוא דרבנן גם בדעת הרמב"ם. ובמק"ו ברמב"ם פונקל שם הביא מנח"ג שהניח בתשו' הרשב"א שם ראב"ד במקום רמב"ם. ועי' בספר מפתח שם. ור' גם ביה' תת"ם הל' י"ן נכ"ד סי' קכ סק"ה וכו' סוגיות (תתנ"ז) סגיא דהכשרי כלב. ד"ה. עי' קיבן השיבות תת"ם סי' סג.

והנה במס' ב"ק
אשי ס"ל ג
ומהרי"ל כי אסור
דשואל שלא מדעו
ט"ז י"ד סי' ק"כ כ
ע"ש. א"כ י"ל הא
של גוי לא הי' בל
אשי אי ס"ל לאביו
ברחך מה שהי' מי
לשקועי, וס"ל בז
שהתלמידים יבינו
יבינו דעת' לשג
דמשכנתא שאין ד
יהי' עדיף משאלד
דס"ל גזל עכו"ם ו
דעת' לשקועי דנ
דמשכנתא עדיף מ
ליה למר בר רב ז
וכן פסק רמב"ם כ
ע"כ אמרינן ודאי
לשקועי ולטעמיד
ולדוד
מיהו כל הפוסקי
ספיקא הו
ידעינן בודאי אין
ובסתמא מטבלי
דישראל שהשכין
טבילה. ונתקשו
]

ולפענ"ד לפי ז
לשמך
יהי' כזבינא, יש
ביאר יפה, דאע"י
הלואתו היכא דב
המשכון הזה דבו
ולהחזיקו עצמו
להעכו"ם ולא יכו
והוא בידו הרי ה
ידי התשמיש ז
ומשו"ה מ
אמנם כים של
הותר א

דבר ציב
ס פ ר

שאלות ותשובות
דברי מלביאל

חלק שלישי
על כל חלקי השולחן ערוך

אשר נתן ד' אתי הצעיר מלביאל צבי הלוי באאטור המופלג ויא'ם מיה וינה
הלוי זיל התפיק לאמוזא בעת'ה חידושי עין יפה על גרה ושית דברי
מלביאל שני חלקים.

נדפס מחדש
עיה"ק ירושלים תובב"א
שנת תשס"א לפ"ק

מלה קאמר סברה ו' שהיא עיקר טעמה דרבנן שמתחילת
במקום חף בריה דליתיה כוונה ג' . וקאמר רק טעמה דחוקה
טמא שזה חוט חספיק רק לטמא בריה' ולא בריה' . ועוד
דחוקה היכי מיתח' ר"ש סחורה לדבריו . ועכ"ל דליה ליה
לר"ש סברה דברי הסר לפניך ולטעמו חיל דמ"ל בפסחים מ"ד
דנטלים מותר ולא חסרה חזרה אלא קדירה כ"י וכמ"ש
בתיבתי שם :

ועפ"ז יש ליבט מה שקשה בסוגיה עם האמר דר"ט ס"ל
בדרבנא דה"א הריה אלא קב"י . הא הו' מלי נפטי
דמ"ל כר"מ בע"ז ס"ז דכאמח נפלים חבור ככל מקום ולא הו'
חדוש כלל . ופי' בתי' בע"ז דלח ס"ל כר"מ . וכן מפרש בלשון
אמרי חידוש הוא עכ"ל דלח ס"ל כר"מ . ובע"ז עם איהא דר"מ ממעטינן
הש"ס דנמרינן מנבילה . ובע"ז עם איהא דר"מ ממעטינן
נבילה רק סדומה מטיקרה ע"ש . שוב רחמי' שכ"כ המהרש"א
בפסחים עם דומיל דר"ט ס"ל כר"מ . ונפתי' ח"ש דכיון
דמוכח מהא דקדושינן ס"ז דלח ס"ל לר"ט סברה דברי הסר
לפניך . ממילא מוכרח דמ"ל כר"מ דנטלים מותר . ולזה הלך
לומר חליבא דר"ט בדרבנא דכ"ל . ויש להאריך בזה ואכ"מ :

סימן נו

כבוד הרצה וכו' ביה אפרים שרנא הלוי הרב דק' אוניינו :

ע"ד שחמנו סנין לחלה הנוגחה על אזור והסנין נרד ליון
דאוי חממי' ע"י האור . חלל ח"ל ללבוט לפי שהיה
קצט בקחא . ויודר מפכ"ה דמני להגטילו ג"פ וכמ"ש בפוסקים
דבדבר שאין לו עיקר מה"מ מנהי לכלי חרס הגעלה ג"פ
ואף הגעלה לא מהני לכלי חרס . ומכ"ס שיש להקל ב"ד
דחלה האור אין לו עיקר מה"מ . והגעלה מפלטה מסנין יוחר
מהה שחפ"טח מכלי חרס . והטעם משב"ח לדעת דעת' בזה :

הנה לכאורה היה אפשר לומר דמה שנבלט ע"י האור מתעטם
בחדר הבני עד שאינו יואל ע"י הגעלה כלל רק ע"י
ליבון . וא"כ לא מועיל הגעלה כוונה . ומה שהקילו בכה"י
דכ"ט רק בנבלט ע"י רוחא . חלל בלחמ' ח"ל דהא רוב פוסקים
ס"ל דלולין בחדר רוב חממי' ואם רוב חממי' הכלי ברוחא
מני בנגעלה חף שהאסור נבלט ע"י האור ע"ד ס"י קב"ח
וא"כ ס"י ח"ל ס"י . הלאה שהאסור נבלט גם בנגעלה חף
שנבלט באור . וכשרוב חממי' באור בעי ליבון . לפי שנגעלה
נשאר משם מה שלא יפוט עוד ע"י רוחא כמו שלא פלט
עשה בנגעלה . ובאור יפוט גם התעט הזה והוא כחבטל
אסור לזה נרד' ליבון ואכמ"ל בזה . וא"כ בדבר שאין לו עיקר
מן החויה שהקילו להגטיל כלי חרס ג"פ . והטעם נראה דלח
דקיי"ל שאינו יואל מירי דופיו לעולם . מ"מ מפליט קלה בכל
הגעלה ושאר כלי רק דבר מועט כבודאי יואל ששים כשיבטלו
בו חף משם . ואין כחן אסור רק משום חבטל אסור לכהילה .
לכטל לכהילה ונכ"פ מותר להוביף עליו כח"ס כב"י בשם
הרשב"א ור"פ . וזה הקילו בכה"י בנגעלה ג"פ דהא כבר נפלט
הרבה ונשאר רק מעט וגם כבר נבלטו בו מי הנגעלה .
וכמכבטל בו היחר הו' רק כמוביף על היחר לבטל האסור .
מה שרי באסור שאין לו עיקר מרי' כנ"ל . ולפ"ו ה"ה בדבר
הנרד' ליבון מותר להגעילו . דהא בארטי בשלש בנגעלה ונשאר
רק דבר מועט . מה שרי לבטל אה"כ לכהילה ע"י ביטול דהא
כבר נבלטו בו מקלה מי הנגעלה ג"פ והו' רק מוסף . וגם
דהא בלחח חו"ל ס"ל להרבה פוסקים שמוחר לבטל לכהילה
חף לז ע"ד כ"י שג"ג ובח"אזוים עם . ובתב ה"ך כו"י
שכ"ג דנחלה חו"ל מנעילים כלי חרס ג"פ . וא"כ ה"ה בנשחמס
באור ובב"ל . וכן יש להוכיח מהא דליהא בע"ז ע"ו ע"א דכ"כ
נבלט החירא ח"ל ליבון חף בנשחמס באור ובגי בנגעלה . וכן

ק"ל כפי' קב"ח ס"ד . ונחבאר הסברה בתי' הרשב"א עם
דלח ע"י הגעלה שלט הרבה ונשאר רק משה . וכיון שהיחר הוא
שוב חוט אסור שאין בו כוונת ע"ש הרי מפורש שדבר הארד
ליבון פולט הרבה בנגעלה :

וי"ט לכביא רחיה ליה דניד דהא נהחירא בלע קי"ל דמני
בנגעלה חף נבלט ע"י . האור וכמ"ל מהא דע"ז דף
ע"ו . ובכ"ה לא מליט שהחירו בנגעלה ג"פ ולדברא מפרש עם
גבי קדשים דכלי חרס ישבר וע' בתי' זכחם דף ל"ו . וכן גבי
המזן דעת הרבה שפסקים דמיקרי החירא בלע ע"ד ס"י קב"ח
ס"ד ור"ח ס"י ח"ל . ומ"מ חמרינן קדירות כפסח יבדו או
ישבם עד חמר הפסח ואין מועיל הגעלה ג"פ כרי הנגעלה
בנשחמס ע"י האור קול מהגעלה ג"פ ככ"ה . וממילא שחמין
דכאסור שאין לו עיקר מה"מ שהקילו להגטיל כ"ח ג"פ . כל שכן
שנקל להגטיל דבר הנרד' ליבון . וברושלתי פ"ג דפסחים ה"א
איהא בלחח גם גבי חמין שיעול הגעלה ג"פ ככ"ה . אך
הירושלמי הו' נרד' ביאור . וע' פרי' ח"ה ס"י ח"ו' ספקיה
ובתי' עם . ואכמ"ל בזה כיון שלאכסה סחמו כל השפסקים
שבחוק הפסח חין מועיל הגעלה ג"פ . ולאחרי' ח"ל הגעלה .
וכמ"ש ח"ה עם . ובדברי חוה"ה ביה ד' שער ד' יש לדון דמ"ל
שיועיל בנגעלה בכה"י בנחירא בלע ע"ש לפי'ן הא שכל יום
נעשה נישול לחבירו וע' חו' זכחם דף ל"ו וזקולר בפגלי ח"ק"ר :

ולפ"ז ח"ל בל"ד הגעלה ג"פ רק סני בנגעלה כפס' ס' החח
וגם דהא יש לררף שיטה הפוסקים דלולין בחדר רוב
חממי' . וסנין חין רוב חממי' באור ובני בנגעלה . ע"ד ס"י
קב"ח ס"ז ור"ח ס"י ח"ל ס"ז וס"ד וס"ו וח"אזוים עם .
והפ"ה ס"ס קב"ח פסק להלכה דלח כהן של אסור סני
בנגעלה . ורק הח"אזוים כחבו שאין לשמוך עליו למעשה . וזה
חיי משכ"ס לדעת משב"ח דמני בל"ד בנגעלה . רק מ"ש שזה
ח"ל כליבון לפי שיש לו קחא . לא הכוונ' דהא גם לענין הגעלה
נרד' להסיר הקחא כמבואר בפוסקים כו"ד ס"י קב"ח ור"ח ס"י
ח"ל לפי שהקחא מחוברת לסנין בנשחמס קמני' ואין חמ"ס
נכנסים עם כרתי' . ואולי כוונת חמ"ס בלחח להסיר הקחא
ולהגעילה כשח"ל ללבוט כגון סיהא של עץ או של ע"ס . חכן
בגוף הדבר ז"ע דברי דקיי"ל כפי' קב"ח ס"ז דהא מקלחו
חם כולו וכשנשחמס בחק"ה חב"י באור נבלט כטולו . מ"מ מני' ל
דגם הקחא נחמסם ונבלט בו . והקחא עם הסנין הו' כשני קדירות
הטעמים זה בזה . ואף דבנשחמס ברוחא מנעילין גם הקחא .
כמ"ל ס"י ח"ל סק"ד ובמ"ז עם ובמבט"ה עם סק"ה
ובכנ"ל סק"ט יש להאריך בזה ואכ"מ . אך י"ל שבלע בקחא
ע"י היסמדות שחבדנין הסנין להקחא . ובחמ"ה יש להקל בל"ד
שלא להסיר הקחא דלח חם יעכבו החממי' מלפוט חמ"ה
שקבועים בו . מ"מ הוא רק מעט ומותר להשחמס בו לח"כ
כי כדאי יואל ששים ומותר להוביף לבטל ככה"כ כמ"ל . ועוד
דהא כהב הרשב"א הובא בש"ך ס"י קב"ח סק"ט דבהחירא בלע
מני בהכשר מקלתי ע"ש . וא"כ כל שכן באסור שאין לו עיקר
מה"מ וכמו שנחטר דקיל טפי מהחירא בלע . ובדש"ח עם ב"ח
רביעי שער ד' מפרש דבהחירא בלע ח"ל להגטיל הקחא .
וחמין הרי ס"ל לרשב"א דהו' אסורא . ומה שקשה חמ"ש גבי
סנין . כבר החשורו הח"אזוים בזה דעם נבלע רק דבר מועט
ואין חל עליו עם אסור כי בטל ממילא כששחמסו בו . וזה
לפני' שיש להקל דבלח"ה הקילו הפוסקים הרבה גבי ח"ל מ"ל
כפי' שג"ג . ויש לדון ג"כ שיוכל להטיל על החלה ובמ"ש
הפוסקים עם . ואף שכבר נשרפה החלה מ"מ הרי יש הטעם
הבלוע בסנין . אך ג"ס חם מותר לשאל דהא ח"ה הברכה
שדרכו על הפרשה החלה לבטלה . ומהו יש לדון על עיקר סברה
ו' דשאלה על חרומה דליהא בש"ס בנדרים דף י"ט . ולא חלרד
בזה באשר בל"ד ח"ל לזה . דמני בנגעלה וגם ח"ל להסיר
הקחא וכמ"ל :

מ"מ L

והפ"ה ס"ס קב"ח פסק להלכה דלח כהן של אסור סני בנגעלה . ורק הח"אזוים כחבו שאין לשמוך עליו למעשה . וזה חיי משכ"ס לדעת משב"ח דמני בל"ד בנגעלה . רק מ"ש שזה ח"ל כליבון לפי שיש לו קחא . לא הכוונ' דהא גם לענין הגעלה נרד' להסיר הקחא כמבואר בפוסקים כו"ד ס"י קב"ח ור"ח ס"י ח"ל לפי שהקחא מחוברת לסנין בנשחמס קמני' ואין חמ"ס נכנסים עם כרתי' . ואולי כוונת חמ"ס בלחח להסיר הקחא ולהגעילה כשח"ל ללבוט כגון סיהא של עץ או של ע"ס . חכן בגוף הדבר ז"ע דברי דקיי"ל כפי' קב"ח ס"ז דהא מקלחו חם כולו וכשנשחמס בחק"ה חב"י באור נבלט כטולו . מ"מ מני' ל דגם הקחא נחמסם ונבלט בו . והקחא עם הסנין הו' כשני קדירות הטעמים זה בזה . ואף דבנשחמס ברוחא מנעילין גם הקחא . כמ"ל ס"י ח"ל סק"ד ובמ"ז עם ובמבט"ה עם סק"ה ובכנ"ל סק"ט יש להאריך בזה ואכ"מ . אך י"ל שבלע בקחא ע"י היסמדות שחבדנין הסנין להקחא . ובחמ"ה יש להקל בל"ד שלא להסיר הקחא דלח חם יעכבו החממי' מלפוט חמ"ה שקבועים בו . מ"מ הוא רק מעט ומותר להשחמס בו לח"כ כי כדאי יואל ששים ומותר להוביף לבטל ככה"כ כמ"ל . ועוד דהא כהב הרשב"א הובא בש"ך ס"י קב"ח סק"ט דבהחירא בלע מני בהכשר מקלתי ע"ש . וא"כ כל שכן באסור שאין לו עיקר מה"מ וכמו שנחטר דקיל טפי מהחירא בלע . ובדש"ח עם ב"ח רביעי שער ד' מפרש דבהחירא בלע ח"ל להגטיל הקחא . וחמין הרי ס"ל לרשב"א דהו' אסורא . ומה שקשה חמ"ש גבי סנין . כבר החשורו הח"אזוים בזה דעם נבלע רק דבר מועט ואין חל עליו עם אסור כי בטל ממילא כששחמסו בו . וזה לפני' שיש להקל דבלח"ה הקילו הפוסקים הרבה גבי ח"ל מ"ל כפי' שג"ג . ויש לדון ג"כ שיוכל להטיל על החלה ובמ"ש הפוסקים עם . ואף שכבר נשרפה החלה מ"מ הרי יש הטעם הבלוע בסנין . אך ג"ס חם מותר לשאל דהא ח"ה הברכה שדרכו על הפרשה החלה לבטלה . ומהו יש לדון על עיקר סברה ו' דשאלה על חרומה דליהא בש"ס בנדרים דף י"ט . ולא חלרד בזה באשר בל"ד ח"ל לזה . דמני בנגעלה וגם ח"ל להסיר הקחא וכמ"ל :